

Årsrapport 2019

KLP BANKHOLDING AS

KLP BANKENS VIRKSOMHET ER INNDELTT I FORRETNINGSOMRÅDENE PERSONMARKED OG OFFENTLIGE UTLÅN.

Målgruppen i personmarkedet er medlemmer av pensjonsordningene i Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP). Banken skal tilby produkter og tjenester til konkurransedyktige betingelser for å bidra til at virksomheter som har valgt KLP som pensjonsleverandør oppleves som attraktive arbeidsgivere.

Tilstedeværelse i markedet for offentlige utlån gjennom KLP Kommunekreditt AS bidrar til konkurranse og at kommuner, fylkeskommuner og virksomhet med offentlig garanti får tilgang til gunstig langsiktig finansiering.

KLP Banken AS eies av KLP gjennom KLP Bankholding AS og har to heleide datterforetak, KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS.

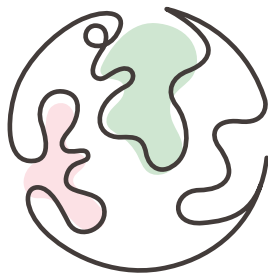
Innhold

KLP BANKHOLDING AS

SAMFUNNSANSVAR I KLP BANKEN	4
ÅRSBERETNING 2019	12
RESULTATREGNSKAP	20
BALANSE	21
EGENKAPITALOPPSTILLING KLP BANKHOLDING AS	23
EGENKAPITALOPPSTILLING KLP BANKHOLDING KONSERN	24
KONTANTSTRØMOPPSTILLING	26
NOTER TIL REGNSKAPET	
Note 1 Generell informasjon	26
Note 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene	26
Note 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger	33
Note 4 Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter	33
Note 5 Kategorier av finansielle instrumenter	34
Note 6 Virkelig verdi hierarki	37
Note 7 Finansielle derivater	38
Note 8 Sikringsbokføring	39
Note 9 Netto renteinntekter	40
Note 10 Netto provisjonsinntekter	40
Note 11 Rentebærende verdipapirer	41
Note 12 Finansiell risikostyring	41
Note 13 Kredittrisiko	42
Note 14 Markedsrisiko	45
Note 15 Likviditetsrisiko	47
Note 16 Utlån og fordringer	49
Note 17 Tap på utlån	49
Note 18 Nedskrevne eiendeler	59
Note 19 Finansielle eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør	61
Note 20 Verdipapirgjeld - børsnoterte obligasjoner med fortrinnsrett og sertifikater	62
Note 21 Innskudd fra kunder	63
Note 22 Aksjer i konsernforetak	63
Note 23 Driftsmidler	63
Note 24 Leieavtaler	64
Note 25 Immaterielle eiendeler	64
Note 26 Kapitaldekning	65
Note 27 Skatt	67
Note 28 Pensjonsansvar egne ansatte	69
Note 29 Lønn og forpliktelser for ledende personer m.v.	73
Note 30 Antall ansatte	74
Note 31 Lønn og administrasjonskostnader	75
Note 32 Andre eiendeler	75
Note 33 Annen gjeld og avsetning for påløpte kostnader	75
Note 34 Transaksjoner med nærstående parter	76
Note 35 Honorar til revisor	76
Note 36 Betingede forpliktelser	77
Note 37 Kontanter og kontantekvivalenter og øvrige utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	77
REVISORS BERETNING	78

SAMFUNNSANSVAR I KLP

KLP har en ambisjon om å være ledende innenfor samfunnsansvar og bærekraft i sin bransje. Samfunnsansvar er derfor løftet opp som et av fokusområdene i KLPs strategi.

Samfunnsansvar i KLP Banken

KLP og KLP Banken har i mange år bidratt til bærekraftig utvikling av samfunnet gjennom lånefinansiering av prosjekter over hele Norge. KLP jobber for at utlånsvirksomheten skal påvirke mennesker, miljø og samfunnet på en positiv måte.

SAMFUNNSANSVAR I KLP

KLP skal bidra til bærekraftige investeringer og ansvarlig forretningsdrift. Dette virkeliggjøres ved handlinger knyttet opp til konsernets forretning. KLP Banken bidrar i dette arbeidet med finansiering av samfunnsnyttige investeringer i offentlig og privat sektor, eksempelvis energisparetiltak

gjennom grønne boliglån og grønne lån i kommunal sektor.

KLP har en ambisjon om å være ledende innenfor samfunnsansvar og bærekraft i sin bransje. Samfunnsansvar er derfor løftet opp som et av fokusområdene i konsernets strategi.

FNs bærekraftsmål er rammeverket for KLPs samfunnsansvar, og KLP skal være en pådriver for at målene nås. I strategien for samfunnsansvar i KLP er det gjort en prioritering av hvilke samfunns effekter KLP ønsker å oppnå gjennom sitt samfunnsansvar.

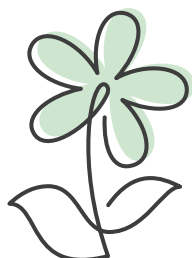
KLPs STRATEGISKE MÅLSETTINGER INNEN SAMFUNNSANSVAR ER Å:

- Integre samfunnsansvar i all vår virksomhet
- Øke investeringer som fremmer bærekraftig utvikling og støtter opp om våre finansielle mål
- Påvirke foretak og bransjer til bærekraftig drift
- Utvikle produkter og tjenester som bidrar til positiv samfunnsutvikling

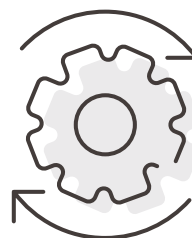
SAMFUNNSEFFEKTER KLP ØNSKER Å OPPNÅ:

1. Oppnå klimamålet
2. Et bærekraftig næringsliv
3. Bærekraftig byutvikling og infrastruktur
4. Helsefremmende arbeidsplasser i offentlig sektor

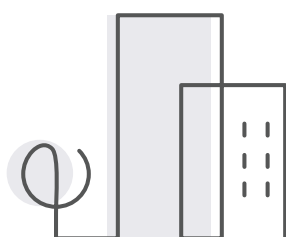
DISSE SAMFUNNSEFFEKTENE ER KNYTTET TIL FLERE AV BÆREKRAFTSMÅLENE, SOM ILLUSTRERT UNDER:

OPPNÅ KLIMAMÅLET

ET BÆREKRAFTIG NÆRINGSLIV

BÆREKRAFTIG BYUTVIKLING OG INFRASTRUKTUR

HELSEFREMMEDE ARBEIDSPLASSE I OFFENTLIG SEKTOR

KLP Banken har signert FNs prinsipper for bærekraftig bankdrift

Som en del av KLP skal også KLP Banken bidra til at KLP når sine mål innen samfunnsansvar. I 2019 signerte banken FNs prinsipper for bærekraftig bankdrift (Principles for Responsible Banking), som én av fem norske banker ved lansering 22. september 2019. Formålet med prinsippene er å bidra til at finanssektoren utvikler seg i tråd med FNs bærekraftsmål og Parisavtalen.

DE SEKS PRINSIPPENE ER SOM FØLGER:

1. TILPASNING - Banken skal tilpasse forretningsstrategien sin slik at den er i samsvar med og bidrar til enkeltmenneskers behov og samfunnets overordnede mål, slik det kommer til uttrykk i FNs mål for bærekraftig utvikling, Parisavtalen og i relevante nasjonale og regionale rammeverk.

2. PÅVIRKNING OG MÅLSETTING - Banken skal kontinuerlig øke sin positive påvirkning og redusere sin negative påvirkning på mennesker, klima og miljø som følge av sine aktiviteter, produkter og tjenester. For å oppnå dette må banken sette og publisere konkrete mål på de områdene som har størst effekt.

3. KUNDER - Banken må jobbe proaktivt med sine kunder og oppmuntre til bærekraftig virksomhet og muliggjøre aktiviteter som skaper velstand både for nåværende og fremtidige generasjoner.

4. INTERESSENER - Banken skal proaktivt samarbeide med interessenter for å oppnå samfunnets overordnede mål.

5. STYRING OG KULTUR - For å nå sine mål for ansvarlig og bærekraftig bankdrift, må banken implementere effektive styringsverktøy og en kultur for bærekraftig virksomhet.

6. ÅPENHET OG ANSVARLIGHET - Banken skal med jevne mellomrom gjennomgå sin individuelle og kollektive implementering av disse prinsippene, og være åpen om og ta ansvar for sin positive og negative påvirkning på samfunnets overordnede mål.

Prinsippene for bærekraftig bankdrift innebærer at banken skal være transparent om hvordan produkter og tjenester skaper verdier for kunder og investorer, i tillegg til samfunnet som helhet.

Rapportering til FN

I desember 2019 rapporterte banken status på implementeringen av prinsippene og planene for det neste året til FN. Hensikten med rapporteringen er å avdekke hvilke utfordringer og muligheter bankene har, samt hvordan FN kan bistå bankene med implementeringene av de seks prinsippene.

Utdrag fra bankens rapportering er gjengitt nedenfor, hvor status per desember 2019 og planer for 2020 for hvert prinsipp kort omtales.

PRINSIPP 1 TILPASNING – Samfunnsansvar er ett av KLPs fem strategiske fokusområder, og ett av målene er å integrere samfunnsansvar i all vår virksomhet. Å levere på FNs bærekraftsmål er et tydelig definert mål med spesifikk ønsket samfunns effekt med KLP som pensjonsleverandør til offentlig sektor. KLP Banken har jobbet med å finne sin plass i KLPs samfunnsansvarsstrategi og se på hvordan banken kan bidra til at KLP når sine ambisiøse mål innen samfunnsansvar. Den første tiden etter signering har banken brukt til å sette seg inn i rammeverket, og hvordan dette vil påvirke bankens fremtidige drift. Banken har satt ned en gruppe som skal jobbe med prinsippene innen bankens forretningsområder (personmarked og offentlig marked) og internt. Banken benytter også ressurser og kompetanse fra KLPs avdeling for samfunnsansvar.

I 2020 skal KLP Banken integrere FNs prinsipper for bærekraftig bankdrift tettere inn i bankens strategi, slik at det tydelig kommer frem at prinsippene gjennomstyrer all vår virksomhet. I den forbindelse skal det også settes mål for hva banken skal bidra med innen bærekraft, og det skal rapporteres på dette.

PRINSIPP 2 PÅVIRKNING OG MÅLSETTING – KLP Banken har relativt få og enkle produkter innen begge forretningsområdene, og er ikke eksponert mot bransjer som typisk har negativ inn-

virkning på klima og miljø, som for eksempel olje- og gassnæringen, kull eller annen privat næringsvirksomhet. Banken tilbyr grønne boliglån til privatkunder, samt grønne lån til kommuner, fylkeskommuner og offentlige tilknyttede bedrifter. Banken tilbyr i dag grønn finansiering til offentlig marked til prosjekter og investeringer som har en positiv påvirkning på samfunnet. Dette kan være for eksempel til energieffektivisering av kommunale bygg, elektriske kjøretøy eller vann og avløp. Kommunene må rapportere og dokumentere effektene investeringen har på klima for å oppnå grønn rente på lånet.

I 2020 vil banken lage en konsekvensanalyse hvor vi ser på bankens positive og negative påvirkning på klima og miljø, og deretter sette seg mål for hvilke områder banken skal jobbe med og hva vi skal oppnå. Innenfor offentlig marked vil banken jobbe med å lage en bedre oversikt over hvilke kategorier av formål banken har finansiert. Det skal hjelpe banken å måle volum av utlån innenfor hver kategori. Innenfor personmarkedet vil banken lage en oversikt over utlån til ulike energiklasser og geografisk fordeling av grønne utlån.

PRINSIPP 3 KUNDER – Innenfor offentlig marked har banken et nært og ofte langvarig forhold til sine kunder. De fleste kundene er også KLPs eiere. Dette gjør det enklere å ha dialog med de offentlige kundene omkring bærekraft, samfunnsansvar og klimaspørsmål. Banken forsøker å være en pådriver og sparringspartner for å få kommunene til å ta bærekraftige valg innen offentlig forvaltning.

Innen personmarkedet har vi ikke samme tette kontakten med kundene. KLP Banken møter sine personkunder på nett, og vil derfor jobbe for å gi bedre og mer informasjon om grønne og bærekraftige valg og produkter på bankens hjemmeside.

På KLPs hjemmeside (<https://www.klp.no/om-klp/samfunnsansvar>) er det mye informasjon om KLPs arbeid med samfunnsansvar, om klima og miljø, hvordan KLP investerer pensjonsmidlene bærekraftig, eksempler på klimatiltak fra norske kommuner mm.

I det kommende året skal banken fortsette å pleie nær kontakt med våre offentlige kunder. Klima og miljø vil få et større fokus i all kommunikasjon innen offentlig marked. Målet er at banken skal bidra til at kommunene og deres tilknyttede bedrifter kan ta gode og bærekraftige valg når det gjelder kommunal økonomi og investeringer. Banken vil jobbe med å videreutvikle produkter og tjenester som er til fordel for kundene, eierne og miljøet.

PRINSIPP 4 INTERESSETER – Banken har etablert et samarbeid med Enova SF. Enova tilbyr støtte til prosjekter som bidrar til å redusere drivhusgasser, f.eks. til energieffektivisering av boliger (både privatboliger og næringsbygg). KLP Banken tilbyr også finansiering av disse formålene.

KLP Banken har også et samarbeid med Cicero, som er Norges ledende senter for klimaforskning. Cicero har bygget opp en betydelig kompetanse på grønne investeringer og tilbyr uavhengige vurderinger av grønne obligasjoner.

Banken deltar også i ulike fora for å øke kompetansen innen bærekraft og klimatiltak, for eksempel med foretak og eksperter innen vann og avløp, renovasjon etc. Banken ønsker å involvere relevante interessenter og samarbeidspartnere til å delta på KLPs egen klimakonferanse.

KLP Banken ønsker å være en relevant sparringspartner innenfor klima og miljø. Banken sitt kompetanseområde innenfor dette temaet er grønn finansiering. Gjennom 2020 vil derfor KLP

Banken skape arenaer for kompetanseheving for våre kunder og eiere innen klima og miljø.

PRINSIPP 5 STYRING OG KULTUR – Samfunnsansvar er et av fokusområdene i KLPs strategi, og banken blir fulgt opp på måloppnåelse innen dette. KLP Banken har etablert en arbeidsgruppe som representerer bankens forretningsområder, og bankens ledelse og styre er godt involvert i arbeidet med prinsippene. KLP Banken er en relativt liten bank med ca. 70 ansatte, så det er overkommelig å få informasjon ut til alle, og skape engasjement og motivasjon på tvers av funksjoner og lokasjoner. Arbeidsgruppen i banken får støtte av avdeling for samfunnsansvar i KLP, som over lengre tid har jobbet med prinsipper for ansvarlige investeringer i KLP,

og kan bistå banken med sin erfaring og kompetanse. Bankens ansatte har jobbet med og fått kjennskap til bærekraft gjennom introduksjon av bankens egne grønne produkter. Fremover vil banken fokusere på å skape en kultur for bærekraft, og arbeidsgruppen vil dele kompetanse gjennom interne foredrag og informasjon om prinsippene. De ansatte vil også bli invitert til å komme med innspill til mål og tiltak for banken. Arbeidsgruppen har opprettet en egen informasjonskanal for de ansatte hvor kommunikasjon rundt prinsippene foregår. Målet er å etablere en kultur som er i tråd med FN's prinsipper for bærekraftig bankdrift.

PRINSIPP 6 ÅPENHET OG ANSVARLIGHET - KLP publiserer et eget bærekraftregnskap i års- og kvar-

talsrapportene, hvor blant annet informasjon om KLP Banken inngår. Fordeling av utlån til ulike formål innen offentlig finansiering og nøkkeltall på mangfold og likestilling er eksempler på nøkkeltall knyttet til bankens virksomhet. Banken har ikke definert egne bærekraftsmål, men dette inngår i bankens plan med å implementere prinsippene for bærekraftig bankdrift, og status på dette skal rapporteres til FN senest februar 2021. Bankens årsrapport for 2019 er første gang det rapporteres spesifikt på samfunnsansvar og bærekraft i KLP Banken. I tillegg til årsrapporten, vil banken bruke hjemmesiden www.klp.no til å informere om arbeidet med prinsippene, samt benytte interne kanaler for å få informasjon ut i organisasjonen.

Grønne utlån

GRØNNE UTLÅN TIL PERSONMARKEDET

KLP Banken lanserte Grønt boliglån i september 2018. Per desember 2019 utgjorde grønne lån 2,2 prosent av porteføljen. KLP Banken tilbyr Grønt boliglån til medlemmer i KLP som har energivennlig bolig, eller som velger å gjøre tiltak som gjør boligen mer energivennlig. For å få Grønt boliglån, med bedre rentebetingelser på boliglånet, må ett av disse to punktene tilfredsstilles:

- Boligen har energimerke A eller B
- Kunden har mottatt Enova-tilskudd til oppgradering eller til

energirådgivning av boligen i løpet av de siste to årene.

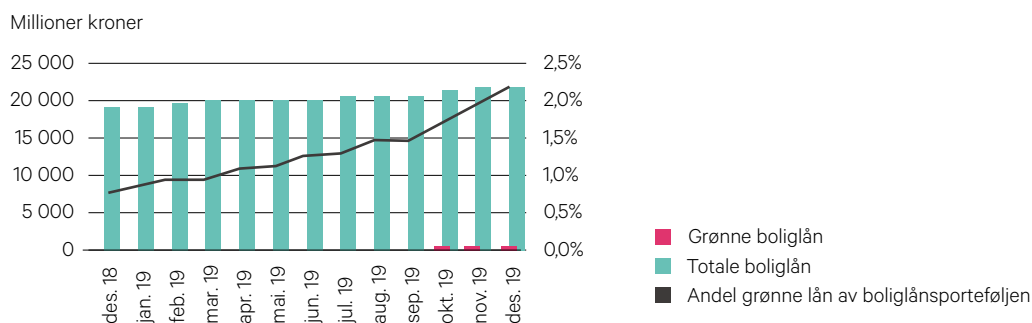
Kundene kan energimerke sin bolig på www.energimerking.no, som er utarbeidet av Enova.

Grafen under viser utviklingen av grønne boliglån som andel av den totale boliglånsporteføljen i banken. Som vi ser har grønne boliglån hatt en jevn økning det siste året, og utgjør en stadig større andel av boliglånsporteføljen.

GRØNNE UTLÅN TIL OFFENTLIG MARKED

KLP innførte i 2019 grønne lån for kommuner, fylkeskommuner og offentlig relaterte bedrifter. Grønne lån gis til offentlige prosjekter med klare klima- og miljøambisjoner. Lånene har lavere rente enn ordinære lån, og skal derfor fungere som et virkemiddel for at det offentlige skal foreta mer bærekraftige investeringer. Kravene som stilles for å få grønne lån er høye. Alle bygg som er finansiert med grønne lån holder en høy klima- og miljøstandard.

UTVIKLING I GRØNNE BOLIGLÅN

"KLP ble rangert som nummer 3 i Etisk bankguide 2019"

Foto: Jenny Marie Vigen
Ansatt i KLP

Totalt har det blitt lånt ut 803 millioner kroner til bærekraftige prosjekter. Utlånene har gått til prosjekter innenfor vann, avløp og renovasjon, samt bærekraftige nybygg. Kommunene setter stadig strengere klima- og miljøkrav til egne investeringer.

Ett av våre største grønne lån gikk til Lunner kommune, som bygger nytt helse- og omsorgssenter. I dette prosjektet har bærekraft hatt en stor rolle. Bygget oppføres etter passivhusstandard, noe som gir et betydelig lavere energiforbruk enn kravet for denne typen bygg. I tillegg er det brukt massivtre i oppføringen, noe som gir et betydelig lavere CO₂ avtrykk sammenlignet med referansematerialer.

Innenfor vann- og avløpssektoren ble det gitt grønt lån til blant annet Hias IKS. Lånet gikk til nytt vannbehandlingsanlegg, som øker sikkerheten i vannkvaliteten for innbyggerne i kommunene Hamar, Stange, Ringsaker og Løten.

KLIMARISIKOKARTLEGGING

KLP Banken har startet arbeidet med å kartlegge klimarisiko i virksomheten. Banken har sett på hvordan endringer i klima og overgangen til nullutslippssamfunn kan påvirke risikoen i banken, og også hvilke muligheter dette kan gi. KLP Banken er eksponert mot norske boliglånskunder og offentlig virksomhet i Norge. Det vil være risiko for at noen av bankens boliglånskunder blir

rammet av ekstremvær, som kan påvirke boligens markedspris på kort og/eller lang sikt, slik at bankens pant forringes. På sikt kan det også være en risiko at bankene ikke ønsker å finansiere boliger i enkelte områder med høy risiko for ekstremvær, som flom og ras. Også offentlig sektor rammes av klimændringene, og har behov for store investeringer knyttet til for eksempel vann og avløp for å håndtere ekstremnedbør. Her har banken en mulighet til å være en rådgiver og sparringspartner innen klima og bærekraftig næringsliv ovenfor kommunene. Det å tilby grønne finansieringsprodukter for å imøtekomme kundenes og myndighetenes forventninger til klimarelaterte og bærekraftige investeringer, er en mulighet for banken til å være med å bidra til å nå samfunnets overordnede mål i tråd med FNs bærekraftsmål og Parisavtalen.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Som en del av KLP-konsernet følger KLP Banken konsernets retningslinjer for likestilling og mangfold, og har mål og tiltak på flere områder. KLP ønsker kvalifiserte medarbeidere uavhengig alder, kjønn, funksjonsevne, politisk ståsted, seksuell orientering og etnisk bakgrunn. Dette er med på å bidra mot bærekraftsmål 5, likestilling mellom kjønnene.

Tabellen under viser utvalgte nøkkeltall innen likestilling i KLP Banken og i KLP.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

	KLP Banken	KLP
Kjønnsfordeling blant ansatte (kvinner/menn)	55/45%	47/53%
Kjønnsfordeling alle ledernivåer totalt (kvinner/menn)	46/54%	41/59%
Kvinner tjener i forhold til menn (totalt i KLP)	76 %	83 %
Kvinner tjener i forhold til menn alle lederstillinger	75 %	87 %

ETISK BANKGUIDE

Etisk bankguide er en omfattende kontroll av bankenes retningslinjer, krav og policydokumenter som gjennomføres årlig av Framtiden i våre hender og Forbrukerrådet. Undersøkelsene kontrollerer hver enkelt bank innenfor 14 ulike temaområder som favner 271 ulike sjekkpunkter og fire virksomhetsområder. Deretter gis hver enkelt bank scoringer innenfor de ulike områdene. I etisk bankguide fra november 2019 ble KLP rangert som nummer 3, med en samlet score på 73 prosent når det gjelder tilslutninger til viktige standarder, prinsipper og konvensjoner innenfor samfunnsansvar, etikk og bærekraft.

KLP Banken er fornøyd med resultatene og anerkjennelsen av innsatsen som KLP gjør innen bærekraft. Det at KLP konsernet har solgt seg helt ut av kull og oljesand teller positivt i denne sammenheng. KLP belønnes også for sitt arbeid med menneskerettigheter over lang tid, samt arbeidet med korrupsjonsbekjempelse.

Resultatene i sin helhet er tilgjengelig på etiskbankguide.no.

MILJØFYRTÅRN

KLP Banken er sertifisert som miljøfyrtårn gjennom Stiftelsen Miljøfyrtårn. Som miljøfyrtårn-bedrift har banken fått hjelp til å iverksette konkrete og lønnsomme bærekraftstiltak innen områder som arbeidsmiljø, avfallshåndtering, energibruk, innkjøp og transport. Banken ble første gang sertifisert i 2012 og resertifisert sist i 2018.

Årsberetning 2019

KLP Banken har i likhet med i 2018 hatt god vekst i boliglån og innskudd. Netto renteinntekter er opp 18 prosent sammenlignet med fjoråret som følge av økt utlånsvolum i personmarkedet. Utlånsmarginene har vært stabile for året under ett, men har variert gjennom året på grunn av stigende pengemarkedsrente. Årsresultat før skatt i KLP Bankholding konsernet for 2019 økte med 23 prosent og endte på 102,2 millioner kroner.

OM KLP BANKEN

KLP Banken AS er heleid av Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikrings-selskap (KLP) gjennom KLP Bankholding AS. KLP Banken AS har to datterforetak, KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS.

Virksomheten i KLP Banken AS med datterforetak er inndelt i forretningsområdene personmarked og offentlig marked. Begge forretningsområdene er landsdekkende med hovedkontor i Trondheim.

KLP Banken AS er en internettbasert bank uten et fysisk filialnett, som tilbyr enkle og konkurransedyktige spare- og låneprodukter og digitale løsninger for å administrere dem.

KLP Banken skal være en direktebank for kunder som søker en langsiktig og forutsigbar partner. Slik ønsker banken

å bli foretrukket av personkunder som er medlemmer av KLPs pensjonsordninger og finner bankens tjenester og verdigrunnlag attraktivt.

Banken skal tilby produkter og tjenester til konkurransedyktige betingelser for å bidra til at virksomheter som har valgt KLP som pensjonsleverandør oppleves som attraktive arbeidsgivere. Ved utgangen av 2019 utgjør målgruppen 73 prosent av KLP Bankens personkunder.

Tilstedeværelse i markedet for lån til offentlig virksomhet gjennom KLP Kommunekreditt AS og KLP bidrar til konkurranse og dermed til at målgruppen kommuner, fylkeskommuner og virksomheter med offentlig garanti får tilgang til gunstig langsiktig finansiering.

RESULTATREGNSKAP

KLP Bankholding konsernet oppnådde et resultat før skatt i 2019 på 102,2

(83,3¹) millioner kroner. Resultatbidraget fra de to forretningsområdene er henholdsvis 75,6 (48,3) millioner kroner fra personmarkedet og 26,7 (35,1) millioner kroner fra offentlig marked. Etter skatt ble totalresultatet 82,9 (62,2) millioner kroner.

KLP Bankholding konsernets egenkapitalavkastning var 4,8 (4,0) prosent før skatt og 3,7 (3,1) prosent etter skatt.

Utlånsbalansen i KLP Bankholding konsernet økte i 2019 med 1,5 (2,7) milliarder kroner, eller 4 (9) prosent. Tallet omfatter vekst i boliglån på 1,7 (2,3) milliarder kroner og en reduksjon i offentlige lån på -0,2 (0,4) milliarder kroner. Forvaltede offentlige lån for KLP viser også god vekst i 2019 med 5,9 (5,5) milliarder kroner, eller 8 (9) prosent.

Pengemarkedsrentene, og dermed det generelle rentenivået, fortsatte å øke gjennom 2019. Dette bidro til å øke

¹ Tall i parentes er referanser til fjorårets tall.

ØKONOMISK UTVIKLING 2019 - KLP BANKHOLDING KONSERN

RESULTAT

MILLIONER KRONER	2019	2018	Endring
Resultat før skatt	102,2	83,3	18,9
Årets totalresultat etter skatt	82,9	62,2	20,7
Netto renteinntekter	292,9	248,6	44,4

BALANSE

MRD KRONER	2019	2018	Endring
Årets utlån utbetalinger inklusive forvaltede lån	20,1	21,1	-1,0
Utlån på bankkonsernets balanse	34,9	33,5	1,5
Utlån som forvaltes for KLP	71,0	62,0	9,1

finansieringskostnadene for bankens innlån, noe som etter hvert ga stigende utlånsrenter for lånekundene. Banken har opprettholdt løpende marginer mellom utlån og innlån i personmarkedet for året samlet sett. Vekst i utlånsvolumet i personmarkedet har bidratt til at netto renteinntekter har økt sammenlignet med fjoråret i dette segmentet. I offentlig marked har et stabilt volum og fallende marginer bidratt til noe lavere netto renteinntekter i forhold til fjoråret.

79 prosent av KLP Bankholding konsernets netto renteinntekter i 2019 kommer fra personmarkedet mot 74 prosent i 2018. Styret anser denne utviklingen å være i tråd med bankens forretningsstrategi.

Netto tap på finansielle instrumenter hadde betydelig effekt på bankens resultat for 2019, i likhet med fjoråret. Som i fjor gjelder dette først og fremst regnskapseffekter ved tilbakekjøp av egne innlånsutstedelser.

KLP Bankholding konsernet foretar jevnlig tilpasninger i løpetider på innlån for å redusere likviditetsrisiko og for å tilfredsstille regulatoriske krav til likviditetsindikatorer og kapitaldekning (Basel III og CRD IV). Refinansiering av innlåns siden i datterforetakene gir dermed behov for tilbakekjøp av egne utstedelser, og dette gir resultateffekter.

I 2019 er det gjennomført tilbakekjøp av innlån som har medført kostnader på 27,9 (12,2) millioner kroner. Disse kostnadene gjelder utstedelser i begge datterforetakene.

Verdiendringer på KLP Bankholding konsernets likviditetsplasseringer har i 2019 gitt negativt bidrag til resultatet på grunn av økte kredittpåslag i verdipapirmarkedet. Dette har medført en resultatbelastning i 2019 på 1,2 (1,5) millioner kroner.

Regnskapslinjen for netto gevinst/tap på finansielle instrumenter inneholder, i tillegg til effekter av verdiendringer på verdipapirer og tilbakekjøp av innlån, også effekter av endrede pensjons-estimer og verdiendringer på utlån. I sum hadde finansielle instrumenter en samlet kostnad på 30,2 (13,5) millioner kroner for regnskapsåret.

KLP Banken gebyrlegger i begrenset omfang sine banktjenester i personmarkedet. Endringer i bankens inntjening fra gebyrer følger dermed i hovedsak endringer i volumet av utestående kreditt. Netto gebyr og provisjonsinntekter utgjør 19,2 (17,3) millioner kroner i 2019.

Samlede driftskostnader og avskrivninger utgjør 231,9 (220,1) millioner kroner i 2019. Det gir en kostnadsvekst på 5 (10) prosent. Endringen ut over normal prisstigning er i hovedsak knyttet til invest-

ringer i IT-teknologi og digitalisering samt til effektivisering av prosesser for bankens kunder og internt i banken. Innføring av bankenes Krisetiltaksfond i 2019 har også bidratt til økte kostnader for KLP Bankholding konsernet sammenlignet med tidligere år.

Gruppevis tapsavsetninger er beregnet etter kravene i regnskapsforskriftene (IFRS9). I tillegg til individuelle tap og tapsavsetninger har gruppevis tapsavsetninger i 2019 gitt en resultateffekt på 0,5 (0,8) millioner kroner. Det er beregnet tapsavsetninger på engasjementer både i personmarkedet og på offentlige lån (se note 18).

Individuelle tap og tapsavsetninger på utlån og annen kreditt utgjorde i 2019 6,1 (6,0) millioner kroner og er i sin helhet knyttet til engasjementer i personmarkedet. Av de bokførte tap og tapsavsetninger er 1,3 (1,7) millioner kroner knyttet til boliglån og 5,3 (4,4) millioner kroner til kredittkort og øvrige kreditter. Styret oppfatter det slik at bankens tap er på et lavt nivå og mener at tapsavsetningene er tilstrekkelige. Offentlig marked har heller ikke i 2019 hatt individuelle tap på utlån.

UTLÅNSFORVALTNINGEN TOTALT

KLP Bankholding konsernet forvalter for KLP og på egen balanse en samlet utlånsportefølje på 105,8 (95,0) milliarder kroner.

UTESTÅENDE LÅN (HOVEDSTOL) PER FORETAK I KLP BANKHOLDING KONSERNET PER 31.12.19

MRD NOK	Boliglån	Offentlig/ bedrift	Sum utlån
FORETAK			
KLP Banken AS (mor)	11,0	-	11,0
KLP Boligkreditt AS	7,3	-	7,3
KLP Kommunekreditt AS	-	16,5	16,5
KLP (Forvaltningsavtale)	3,4	67,6	71,0
Sum	21,7	84,1	105,8

I tillegg til boliglån i personmarkedet kommer trukket kreditt på kredittkort. Av forvaltede lån til offentlig/bedrift er 10,7 (7,7) milliarder kroner rene forvalteroppdrag for KLP, der inngåelse av låneavtaler, dokumentasjon og oppfølging av disse utføres av KLP. I den øvrige forvaltning for KLP har KLP Banken også et ansvar for tilbud, avtaleinngåelse og lånedokumentasjon etter mandat.

PERSONMARKEDET

Kunder

KLP Banken og KLP har til sammen over 42.000 aktive personkunder med bankprodukter. Tabellen nedenfor viser fordeling på antall kunder som faktisk benytter bankens produkter aktivt. (En kunde kan benytte ett eller flere produkter.)

Produkter

KLP Bankens hovedprodukter i personmarkedet er boliglån og innskudd. De boliglånsprodukter KLP Banken tilbyr omfatter ordinære boliglån, Fleksilån, Boliglån Ung, mellomfinansiering ved boligkjøp, lån til fritidsbolig og Seniorlån. I tillegg tilbys grønt boliglån med lavere rente for lån til energivennlige boliger.

Øvrige bankprodukter i personmarkedet er brukskonto, sparekonto, Boligsparing for Ungdom (BSU), debet- og kredittkort.

Utlån i personmarkedet

KLPs boliglånsporteføljer samlet har i 2019 økt fra 19,6 til 21,7 milliarder kroner. Netto vekst i 2019 ble dermed 2,1 (2,0) milliarder kroner, eller 10,6 (11,3) prosent. Brutto nye utbetalinger var samlet 7,9 (8,1) milliarder kroner. Boliglån er pantsikret innenfor forsiktige

verdivurderinger der alle låntakere vurderes med hensyn til betalingsevne og betalingsvilje før lån innvilges. Utlån med fast rente utgjorde 10 (8) prosent av utestående lån. Øvrige utlån var til flytende rente.

Ved utløpet av 2019 var utestående boliglån i personmarkedet på KLP Bankholding konsernets balanse 18,3 (16,7) milliarder kroner.

Boliglånsporteføljene i bankforetakene hadde ved utløpet av året 2019 en gjennomsnittlig belåningsgrad, målt som gjeld i prosent av estimert boligverdi (LTV), på 60 (58) prosent.

Engasjementer med mislighold over 90 dager utgjorde 54,7 (40,1) millioner kroner ved utløpet av året. Det er 0,30 (0,24) prosent av KLP Bankens samlede utestående kreditter i personmarkedet. Mislighold og tap har dermed økt i 2019, men er fortsatt på et lavt nivå sammenlignet med de fleste andre banker.

Kredittkort

Utestående volum av trukket kreditt var ved årsslutt 63,1 (66,4) millioner kroner fordelt på 7.750 (7.400) utstedte kort. Andelen aktive kortbrukere har økt gjennom året. Reiseforsikring er inkludert i produktet og egenandelsforsikring på leiebil kan velges som tilleggsprodukt.

OFFENTLIG MARKED

Utlån i offentlig marked og bankens rolle
Utlån til offentlig sektor ytes av foretakene KLP og KLP Kommunekreditt AS og forvaltes av KLP Banken.

KLP Kommunekreditt AS har sammen med KLP en god posisjon i markedet for langsiktig finansiering av kommuner, fylkeskommuner og virksomheter som utfører offentlige oppgaver.

Samlede utlån til offentlige låntakere var 73,4 (67,7) milliarder kroner ved utløpet av 2019, en økning på 5,7 milliarder kroner, tilsvarende 8,5 prosent i regnskapsåret.

Av samlede utlån utgjør lån med fast rente 41 (40) prosent ved utløpet av året.

Det ble i 2019 utbetalt nye lån til offentlig sektor for til sammen 12,2 (13,5) milliarder kroner fra foretakene i KLP-konsernet. Mottatte avdrag og innfrielser gjennom året ble 6,5 (8,1) milliarder kroner.

Det er i løpet av 2019 mottatt lånefore-spørsmål for 83,2 (74,1) milliarder kroner. Behovene for ny finansiering og refinansiering i offentlig marked ser dermed ut til å ha økt noe i 2019 sammenlignet med året før. Banken innførte i 2019 grønne lån til offentlige låntakere. Dette ble godt tatt imot i markedet, og det ble inngått avtaler om grønne lån for 0,7 milliarder kroner.

Kredittrisikoen forbundet med utlån til kommuner og fylkeskommuner i Norge er begrenset til betalingsutsettelse og ikke til at betalingsforpliktelse faller bort. Dette følger av norsk lov, som gir långiver sikkerhet mot tap dersom en kommune ikke kan oppfylle sine betalingsforpliktelse. Ved betalingsutsettelse er også långiver i medhold av kommuneloven sikret erstatning for

AKTIVE PERSONKUNDER

PRODUKT	2019	Medlemsandel	2018	Medlemsandel
Innskuddskunder	39 635	73 %	35 943	72 %
Utlånskunder	13 998	82 %	13 240	80 %
Kredittkortkunder	7 219	90 %	6 505	87 %
Totalt antall kunder	42 785	73 %	39 744	72 %

påløpte renter, forsinkelsesrenter og kostnader til inndrivelse. Hverken KLP eller KLP Bankholding konsernet har hatt kredittap på utlån til kommuner eller fylkeskommuner.

KLP Bankens utlån i offentlig marked
KLP Bankholding konsernets utlånsvirksomhet i KLP Kommunekreditt AS er i hovedsak basert på salg av nye lån direkte fra kredittforetaket.

Samlede utlån i KLP Kommunekreditt AS utgjorde 16,5 (16,8) milliarder kroner ved utløpet av 2019. Gjennomsnittlig utlånsvolum har vært litt lavere enn i 2018. Andelen lån til fast rente var 17 (17) prosent.

KLP Kommunekreditt AS utbetalte nye lån for 1,6 (1,8) milliarder kroner i 2019. Utlånsporteføljen består av lån til norske kommuner og fylkeskommuner direkte, eller til foretak som utfører offentlige oppgaver og oppnår garanti fra kommuner eller fylkeskommuner. Kredittrisikoen i utlånsporteføljen vurderes som svært lav.

KLP Kommunekreditt AS har ingen misligholdte lån over 90 dager ved utløpet av 2019. Det er heller ingen individuelle tapsføringer i regnskaps-

året. Beregnede tapsavsetninger etter IFRS9 har i 2019 gitt en resultat effekt i kredittforetaket på 2 (-5) tusen kroner.

LIKVIDITET

Kontantstrømoppstillingen til regnskapet viser at KLP Bankholding konsernets likviditetssituasjon er tilfredsstillende da foretaket har finansiering i større omfang enn det likviditetsbehovet fra driften krever.

Ledig likviditet er plassert i andre banker og i rentebærende papirer. Plasseringer i kredittinstitusjoner, herunder finansiering av datterforetakene, var på 1,5 (1,4) milliarder kroner. Bokført verdi av rentebærende papirer som vurderes til virkelig verdi var 3,1 (2,0) milliarder kroner i KLP Bankholding konsernet ved årsskiftet. Porteføljen består i sin helhet av norske høyt ratede bankobligasjoner med fortrinnsrett og obligasjoner utstedt av norske kommuner eller norsk stat.

Banken rapporterer likviditetsreserven (LCR) månedlig samlet for konsernet og kvartalsvis for de enkelte foretakene. Ved utløpet av 2019 var LCR for konsernet 313 (402) prosent og for KLP Banken AS 140 (172) prosent.

VIRKSOMHETENS FINANSIERING

Finansiering av personmarkedet

KLP Bankholding konsernets virksomhet i personmarkedet er finansiert med innskudd, innlån og egenkapital.

Samlede innskudd i KLP Banken AS økte i 2019 fra 10,7 til 11,5 milliarder kroner. Bankens innskudd tilsvarende 31 (31) prosent av bankkonsernets totale finansiering. Av samlede innskudd ved årsslutt var 9,9 (8,7) milliarder kroner fra personkunder og det resterende fra kommuner og bedrifter.

Ved utløpet av 2019 hadde KLP Banken AS utestående verdipapirgjeld på 1,4 (1,0) milliarder kroner. Dette benyttes også til finansiering av datterforetakene.

KLP Banken AS benytter datterforetaket KLP Boligkreditt AS til å finansiere en del av utlånsvirksomheten i personmarkedet ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i boliglån. I 2019 er det utstedt nye OMF i boliglån for 2,0 (2,8) milliarder kroner. Utestående obligasjonsgjeld i KLP Boligkreditt AS utgjør 7,0 (6,1) milliarder kroner ved utløpet av 2019. KLP Boligkreditt AS har oppnådd beste rating på sitt innlånsprogram.

KLP Boligkreditt AS har i løpet av 2019 kjøpt boliglån for 2,9 (4,9) milliarder kroner fra KLP Banken AS. Ved årets slutt finansieres boliglån for 7,3 (7,2) milliarder kroner på KLP Boligkreditts balanse og 11,0 (9,5) milliarder kroner på balansen i KLP Banken AS.

Finansiering av offentlig marked

Kredittforetaket KLP Kommunekreditt AS utsteder OMF med sikkerhet i utlån til kommuner og fylkeskommuner samt til bedrifter med kommunal lånegaranti. Kostnadseffektiv finansiering skal bidra til at KLP Bankholding konsernet kan tilby langsiktige utlån til gode betingelser.

I det norske markedet er det ved utløpet av 2019 utstedt OMF med sikkerhet i lån til kommunal sektor for 18,6 (17,7) milliarder kroner. Nye emisjoner i 2019 var 6,0 (3,3) milliarder kroner. Det er ikke gjort utstedelser i utlandet. KLP Kommunekreditt AS har oppnådd beste rating på sitt innlånsprogram.

KLP Banken AS tilbyr også innskuddsprodukter for kommuner og bedriftskunder som benyttes til blant annet finansiering av utlån i offentlig marked. Ved utløpet av 2019 utgjør innskudd fra kommuner og bedrifter 1,6 (1,9) milliarder kroner, som tilsvarer 14 (18) prosent av bankens samlede innskudd.

BALANSE OG SOLIDITET

Forvaltningskapitalen i KLP Bankholding konsernet var 39,7 (37,1) milliarder kroner

ved utløpet av 2019. Sammensetningen er vist i følgende tabell.

Konsernets ansvarlige kapital, basert på styrets forslag til disponering av resultatet i konsernforetakene, var 2,2 (2,1) milliarder kroner ved utløpet av 2019. Kjernekapitalen er identisk med ansvarlig kapital. Det gir en kapitaldekning og kjernekapitaldekning på 19,2 (20,1) prosent. Gjeldende kapitalkrav inklusive kapitalbuffer er 14,0 prosent kjernekapitaldekning og 17,5 prosent kapitaldekning.

KLP Banken AS har et Pilar 2-tillegg på 1,5 prosent som inngår i bankens kapitalkrav ved utløpet av 2019. I tillegg opprettholdes en buffer på minimum 0,5 prosent over det faktiske kapitalkravet for pilar 1 og pilar 2 risikoeer, slik at kapitalmålet er 18,0 prosent.

Risikovektet balanse var 10,8 (10,0) milliarder kroner ved utløpet av 2019.

Uvektet kapitaldekning i KLP Bankholding konsernet var 5,4 (5,6) prosent. Kravet til uvektet kapitaldekning for KLP Banken AS er 3 prosent. Soliditeten vurderes som god.

OM REGNSKAPET

Årsregnskapet gir etter styrets vurdering et korrekt bilde av bankens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Forutsetningene for fortsatt drift er til stede, og dette er lagt til grunn i årsregnskapet.

ANVENDELSE AV ÅRSRESULTAT

Årsregnskapet i KLP Bankholding AS viser et totalresultat for 2019 på -59 (-74) tusen kroner etter skatt. Styret foreslår at underskuddet i sin helhet belastes annen egenkapital.

RATING

Ratingbyråenes vurdering av foretakene i KLP Bankholding konsernet er viktig for de innlånsvilkår som oppnås. Foretakene benytter Moody's til kredittrating av obligasjoner. Alle utstedelser av OMF har beste rating, Aaa.

RISIKOSTYRING

KLP Banken AS og datterforetakene er eksponert mot ulike typer risiko. Banken har etablert et rammeverk for risikostyring som har til hensikt å sørge for at risikoer blir identifisert, analysert og gjenstand for styring ved hjelp av retningslinjer, rammer, rutiner og instruksjoner.

Det er fastsatt egne retningslinjer for de mest sentrale enkeltrisikoeene (likviditets-/kreditt-/markeds-/operasjonell-/og compliance risiko) og en overordnet retningslinje for risikostyring som omfatter prinsipper, organisering, rammer mv. for bank-konsernets samlede risiko. Retningslinjene vedtas av styret og revideres minst én gang per år. Retningslinjene er av overordnet karakter og utfylles av rutiner, regler og instruksjoner fastsatt på administrativt nivå.

BALANSE OG SOLIDITET

FORVALTNINGSKAPITAL MRD NOK	KLP Bankholding konsern	Endring 2019
Offentlige utlån/kommunal garanti	16,5	-0,2
Utlån til privatpersoner	18,4	1,7
Verdipapirer og likviditet	4,7	1,2
Øvrige eiendeler	0,1	0,0
Sum	39,7	2,6

Den overordnede retningslinjen for risikostyring omhandler blant annet roller i bankens risikostyring, herunder krav til og retningslinjer for risikokontrollfunksjonen. Formålet med risikokontrollfunksjonen er blant annet å kontrollere at retningslinjene blir fulgt.

Stresstesting benyttes som metode for risikovurdering og som verktøy for kommunikasjon og meningsutveksling rundt risikoforhold. Med stresstesting forstås i denne sammenheng både følsomhets- og scenarioanalyser.

Retningslinjene inkluderer risiko-toleranse for de enkelte risikoene og for den samlede risiko. Risikotoleransene er definert ut fra ulike stressscenarier, og det gjennomføres jevnlig ulike former for stresstesting for å måle at den faktiske eksponeringen ligger innenfor vedtatte toleransegrenser.

KLP Banken AS skal ha en forsiktig risikoprofil og inntjeningen skal i all hovedsak være et resultat av inn- og utlånsaktiviteter og likviditetsforvaltning. Dette innebærer at KLP Banken skal ha lav markedsrisiko og at rente- og valutarisiko som oppstår i inn- og utlånsaktiviteten reduseres ved hjelp av derivater. KLP Banken AS skal ha en forsvarlig langsiktig finansiering og det er etablert rammer for å sikre at denne målsettingen blir oppnådd. Kreditt-risikoen i KLP Bankholding konsernet er lav, og utlån er begrenset til lån med kommunal risiko og lån med pant i bolig- og fritidseiendom. Forvaltning av KLP Bankens likviditet skjer i form av plasseringer, som tilfredsstiller krav til kredittkvalitet og verdipapirer i tråd med styregodkjente kredittlinjer.

Styrene i KLP Banken, KLP Bankholding, KLP Kommunekreditt og KLP Boligkreditt har utpekt et felles risikoutvalg. På grunn av størrelsen på forvaltningskapitalen er dette ikke lovpålagt. Risikoutvalget behandler særlig saker knyttet til bankens forskjellige risikoer, og har en rådgivende funksjon overfor styret.

EIERSTYRING OG FORETAKSLEDELSE

Bankens vedtekter og gjeldende lovgivning gir føringer for eierstyring, foretaksledelse, og en klar rolledeling mellom styrende organer og daglig ledelse.

Styret fastsetter retningslinjene for virksomheten. Styret har avholdt åtte styremøter i 2019.

Administrerende direktør har den daglige ledelse av foretaket i samsvar med instruks fastsatt av styret.

Redegjørelse om KLP Bankens foretaksstyring er tilgjengelig på KLPs websider (<https://www.klp.no/om-klp>).

ARBEIDSMILJØ OG ORGANISASJON

I KLP Banken AS med datterforetak var det 69 (68) fast ansatte ved utløpet av 2019. Alle ansettelsesforhold er i KLP Banken AS. To ansatte har i tillegg funksjoner i datterforetakene KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS.

Som KLP Bankens viktigste ressurs har de ansatte gjennomgående lang erfaring og betydelig kreditt- og markedskompetanse, både innen personmarkedet og offentlig sektor. Nye produkter, tjenester og regulatoriske krav til KLP Banken medfører stadige endringer i virksomheten og gir behov for omstilling og ny kompetanse. Videreutvikling av organisasjonen og kompetanseutvikling er derfor viktige elementer i bankens planer og aktiviteter.

Det gjennomføres jevnlig undersøkelser blant alle ansatte som måler engasjement, arbeidsmiljø, trivsel og etterlevelse av KLPs verdier. Resultatet av disse målingene viser at medarbeiderne overveiende er engasjerte og trives i KLP. Banken har et arbeidsmiljø- og samarbeidsutvalg (SAMU), som består av representanter fra ledelsen, KLPs HR-avdeling og de tillitsvalgte. Styrets vurdering er at samarbeidet mellom ledelsen i KLP Banken og de ansatte fungerer godt.

KLP-konsernet har som målsetting et sykefravær under 4 prosent. Sykefraværet i KLP Banken var 4,5 (4,8) prosent i 2019, hvorav langtidsfraværet var på 2,8 (3,2) prosent og korttidsfraværet på 1,8 (1,6) prosent. Fraværet følges opp av ledere og HR-avdelingen samt av bankens styre ved økt fravær over tid. Det har heller ikke i 2019 vært arbeidsrelaterte skader eller ulykker.

Som en del av KLP-konsernet følger KLP Banken AS konsernets retningslinjer for likestilling og mangfold, der mål, virkemidler og aktiviteter tar hensyn til de diskrimineringsgrunnlag loverket beskriver. Egne mål for likestilling og mangfold er vedtatt i sentralt arbeidsutvalg. Ved rekruttering uttrykkes som standard at kontakt ønskes med alle kvalifiserte jobbsøkere uansett alder, kjønn, funksjonsevne, politisk ståsted, seksuell orientering eller etnisk bakgrunn.

KLP Bankens styre anerkjenner den aktivitets- og redegjørelsesplikt som følger av likestillings- og diskrimineringsloven. Aktivt arbeid for mangfold, likestilling, likelønn og redusert sykefravær skal inngå som en del av virksomhetens samfunnsansvar.

KLP Banken AS følger også KLP-konsernets etiske retningslinjer og retningslinjene for varsling.

Av KLP Bankholding konsernets ansatte er 55 (51) prosent kvinner. Det tilstrebes balanse mellom kvinner og menn på alle stillingsnivåer. Andelen kvinner i ledende stillinger var 46 (50) prosent. Ved utgangen av 2019 består styret i KLP Bankholding AS av tre kvinner og fire menn, hvorav en kvinne og en mann er valgt blant de ansatte.

SAMFUNNSANSVAR OG BÆREKRAFT

KLP og KLP Bankholding konsernet har i mange år bidratt til bærekraftig utvikling av samfunnet gjennom lånefinansiering av prosjekter over hele Norge, som veier, skoler, barnehager, svømmehaller, idrettsanlegg, omsorgsboliger, kulturhus og mange andre samfunns-

nyttige prosjekter. KLP jobber for at utlånsvirksomheten skal påvirke mennesker, miljø og samfunnet rundt oss på en positiv måte. Utlån til norske kommuner benyttes til formål som bidrar til å redusere nasjonale klimagassutslipp, og som kommer samfunnet som helhet til gode. Over tre fjerdedeler av KLPs eiere har lån i KLP eller i KLP Bankholding konsernet. KLP Banken AS som kontorbedrift er miljøsertifisert.

KLP-konsernet, inkludert KLP Banken, skal bidra til bærekraftige investeringer og ansvarlig forretningsdrift. Dette virkeliggjøres ved handlinger knyttet opp til konsernets forretning. KLP har signert FNs Global Compact, og er med det forpliktet til å arbeide for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og antikorrupsjon. KLP jobber med problemstillinger knyttet til blant annet klima, korrupsjon, menneskerettigheter, arbeidsrettigheter og skatt. KLP Banken bidrar i dette arbeidet med

finansiering av samfunnsnyttige investeringer i offentlig og privat sektor, eksempelvis energisparetiltak gjennom grønne boliglån og grønne lån i kommunal sektor.

KLP Banken signerte høsten 2019 FNs prinsipper for bærekraftig bankdrift, og har forpliktet seg til å implementere disse prinsippene i sin virksomhet. Prinsippene for bærekraftig bankdrift innebærer at banker er transparente om hvordan deres produkter og tjenester skaper verdier for kunder og investorer, i tillegg til for samfunnet som helhet. Prinsippene skal veilede bankene i sitt arbeid for bærekraft, og støtte opp under samfunnets overordnede mål i tråd med FNs mål for bærekraftig utvikling og Parisavtalen.

Ansvarlig forretningspraksis er nøkkelen til bærekraftig utvikling. Målet er å gjøre en forskjell. Se egen artikkel om bankens arbeid med samfunnsansvar og bærekraft i årsrapporten.

Samfunnsansvar inkluderes også i styrings-dokumenter gjennom blant annet retningslinjer for etikk, miljø og ansvarlige investeringer. Utdypende beskrivelse av mål, tiltak og resultater er tilgjengelig på KLPs websider (<https://www.klp.no/om-klp/samfunnsansvar>).

FRAMTIDSUTSIKTER

En betydelig del av Norges befolkning inngår i KLP Bankens målgruppe, og mulighetene til å utvikle KLP Bankens posisjon videre i personmarkedet vurderes som gode.

Ny teknologi og nye aktører fra andre bransjer utfordrer banknæringen. KLP Banken har som mål å utnytte utprøvd teknologi for å kunne tilby relevante, kundevennlige og effektive tjenester til kundene. Dette innebærer behov for omfattende IT-investeringer også i årene fremover og vil være en vesentlig forutsetning for at KLP Bankens mål om videre vekst og lønnsomhet kan oppnås.

Foto: Cato Werner Gustavsen/KLP

Styret i KLP KLP Bankholding AS

Fra venstre: Aage Elmenhorst Schaanning, Espen Trandum, Christin Kleppe, Karianne Oldernes Tung, Sverre Thornes, Kjell Fosse, Aina Iren Slettedal Eide.

KLP Banken vil fortsatt arbeide for å utvikle lønnsomme bankprodukter og samtidig opprettholde fokuset på at medlemmene skal ha gode og forutsigbare betingelser.

Gjeldsbelastningen i husholdningene har medført strengere krav til kredittgivning i personmarkedet. Veksten i usikret forbruksgjeld er dempet etter innføringen av gjeldsregisteret i 2019. KLP Banken ser på dette som en positiv utvikling og et godt grunnlag for videreutvikling av våre dagligbankprodukter i personmarkedet.

Betjeningsevnen for boliglån i de viktigste kundegruppene for KLP Banken, som i hovedsak er offentlig ansatte, antas å være tilfredsstillende også fremover og det vil bidra til at mislighold og tap begrenses. KLP Banken vil videreføre konservative rutiner for kredittinnvilgning for å opprettholde lav risiko i bankens utlånsporteføljer.

Norske kommuner har utviklet et godt og omfattende tjenestetilbud til befolkningen. Økt levealder, demografi, inntektsutvikling og klimarisiko gir grunn til å forvente et vedvarende høyt investeringsnivå i offentlig sektor de nærmeste årene. Etterspørselen etter lån til prosjekter som bidrar til klimatilpasning antas å øke framover.

KLP Kommunekreditt AS er landets eneste kredittforetak som utsteder obligasjoner med sikkerhet i lån til offentlig sektor. Tilstedeværelsen av KLP Kommunekreditt AS sammen med KLP i markedet for offentlige utlån bidrar til konkurranse og derved til at offentlig sektor får tilgang til langsiktig finansiering til gunstige betingelser.

KLP Banken AS har god soliditet og en egenkapitalsituasjon som tilfredsstillende stadig strengere regulatoriske krav. Kombinert med lav kredittrisiko i utlånsvirksomheten er det et godt utgangspunkt for å oppnå tilgang til best mulig finansiering i kapitalmarkedene. Som en planmessig styrking av kapitalen for å tilrettelegge for ønsket vekst ble det gjennomført en kapitalforhøyelse med 100 millioner kroner i februar 2020. KLP Banken AS er derfor godt rustet for videre utvikling og vekst.

HENDELSER ETTER ÅRSSLUTT

Viruset COVID-19 har spredt seg over hele verden, og flere land inkludert Norge har igangsatt strenge tiltak for å hindre spredning. KLP og foretakene i KLP Banken konsernet følger de råd som blir gitt av Folkehelseinstituttet og myndighetene. En stor andel av de ansatte jobber hjemmefra for å unngå spredning av viruset. Det er også igangsatt beredskapstiltak for å sikre god

operasjonell drift over lengre tid, med redusert tilgjengelig bemanning.

De finansielle markedene påvirkes i stor grad av virusets spredning. Store bevegelser i rentemarkedene skaper en viss usikkerhet for alle bankers kapital- og likviditetssituasjon framover. Foretakene i KLP Banken konsernet oppfyller i dag de krav til kapital og likviditet som er fastsatt. Myndighetsinnførte tiltak i form av blant annet redusert motsyklisk kapitalbuffer med 1,5 prosent og enklere tilgang til lån i Norges Bank (F-lån) bidrar til økt sannsynlighet for at kravene til kapital og likviditet fortsatt kan oppfylles. Selv om krisesituasjonen vedvarer forventer KLP Banken konsernet å fortsatt kunne benytte midler fra KLP for å opprettholde den finansielle kapasiteten overfor kommuner og medlemmer. Foretakene i KLP Banken konsernet forventer økte tapsavsetninger som følge av at flere personkunder vil søke om avdragsutsettelse på grunn av permitteringer, og økt sannsynlighet for negativt scenario i stresstesting av virksomheten. Som følge av at de fleste lånekunder og medlemmer er offentlig ansatte forventes det ikke en vesentlig økning i tap og tapsavsetninger.

Oslo, 18. mars 2020
Styret i KLP Bankholding AS

(sign)
SVERRE THORNES
Leder

(sign)
AAGE E. SCHAANNING
Nestleder

(sign)
AINA SLETTEDAL EIDE

(sign)
KARIANNE OLDERNES TUNG

(sign)
KJELL FOSSE

(sign)
CHRISTIN KLEPPE
Valgt blant de ansatte

(sign)
ESPEN TRANDUM
Valgt blant de ansatte

(sign)
LEIF MAGNE ANDERSEN
Administrerende direktør

Resultatregnskap

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern			
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019	NOTE	TUSEN KRONER	NOTE	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
0	0		Renteinntekter og lignende inntekter, amortisert kost		910 141	757 853
32	51		Renteinntekter og lignende inntekter, virkelig verdi		164 825	182 646
32	51	9	Sum renteinntekter	9	1 074 966	940 499
0	0		Rentekostnader og lignende kostnader, amortisert kost		-658 224	-507 997
0	0		Rentekostnader og lignende kostnader, virkelig verdi		-123 819	-183 938
0	0	9	Sum rentekostnader	9	-782 044	-691 935
32	51	9	Netto renteinntekter	9	292 922	248 564
0	0		Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester		21 240	18 488
0	0		Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		-2 040	-1 174
0	0	10	Netto gebyr- og provisjonsinntekter	10	19 200	17 314
0	0		Andre honorarinntekter		58 873	58 041
0	0	4	Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter	4	-30 159	-13 524
0	0		Sum andre driftsinntekter		28 713	44 518
0	0	31	Lønn og administrasjonskostnader	31	-75 681	-72 026
0	0	23,24,25	Avskrivninger	23,24,25	-8 180	-8 117
-121	-127	35	Andre driftskostnader	35	-148 149	-140 074
0	0	17	Tap på utlån, garantier m.v.	17	-6 642	-6 838
-121	-127		Sum driftskostnader		-238 652	-227 056
-89	-76		Driftsresultat før skatt		102 184	83 340
15	17	27	Skatt på ordinært resultat	27	-24 720	-19 444
-74	-59		Ordinært resultat		77 464	63 896
0	0		Estimatavvik pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler	28	7 182	-2 326
0	0		Skatt estimatavvik pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler	27	-1 796	581
0	0		Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultat		5 387	-1 744
0	0		Verdiregulering finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		0	0
0	0		Skatt på verdiregulering finansielle eiendeler	27	0	0
0	0		Poster som kan bli omklassifisert til resultat		0	0
0	0		Sum utvidet resultat		5 387	-1 744
-74	-59		TOTALRESULTAT		82 850	62 152
OVERFØRINGER OG DISPONERINGER						
74	59		Disponert til/fra annen egenkapital			
74	59		Sum overføringer og disponeringer			
0,00 %	0,00 %		Årsresultat i % av forvaltningskapitalen		0,20 %	0,17 %
0,00 %	0,00 %		Totalresultat i % av forvaltningskapitalen		0,21 %	0,17 %

Balanse

KLP Bankholding AS				KLP Bankholding konsern		
31.12.2018	31.12.2019	NOTE	TUSEN KRONER	NOTE	31.12.2019	31.12.2018
EIENDELER						
0	0	5,16,37	Fordringer på sentralbanker	5,16,37	68 798	60 238
4 467	4 416	5,16,37	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	5,16,37	1 502 209	1 443 888
0	0	5,16	Utlån til og fordringer på kunder	5,16	34 933 743	33 474 004
0	0	5,6,11	Rentebærende verdipapirer	5,6,11	3 118 503	2 015 351
0	0		Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	5,6	2 053	2 053
1 790 000	1 790 000	22	Eierinteresser i konsernforetak	22	0	0
0	0	5,7,19	Finansielle derivater	5,7,19	40 849	62 483
128	145	27	Utsatt skattefordel	27	10 341	8 796
0	0	23	Varige driftsmidler	23	511	667
0	0	24	Bruksretteiendeler	24	3 506	0
0	0	25	Immaterielle eiendeler	25	20 447	25 299
0	0	32	Andre eiendeler	32	2 309	413
1 794 595	1 794 561		SUM EIENDELER		39 703 271	37 093 191
GJELD OG EGENKAPITAL						
GJELD						
0	0	5,20	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5,20	25 822 190	24 039 968
0	0	5,21	Innskudd fra kunder	5,21	11 486 525	10 661 749
0	0	5,6,7,19	Finansielle derivater	5,6,7,19	64 455	111 955
0	0	24	Leieforpliktelser	24	3 573	0
0	25	33	Annen gjeld	33	51 879	85 154
0	0	33	Avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser	33	49 550	52 117
0	25		SUM GJELD		37 478 173	34 950 944

Balanse

KLP Bankholding AS				KLP Bankholding konsern		
31.12.2018	31.12.2019	NOTE	TUSEN KRONER	NOTE	31.12.2019	31.12.2018
			EGENKAPITAL			
1 064 550	1 064 550		Aksjekapital		1 064 550	1 064 550
730 450	730 450		Overkurs		730 450	730 450
-405	-464		Annen egenkapital		430 097	347 247
1 794 595	1 794 536		SUM EGENKAPITAL		2 225 097	2 142 247
1 794 595	1 794 561		SUM GJELD OG EGENKAPITAL		39 703 271	37 093 191

Oslo, 18. mars 2020
Styret i KLP Bankholding AS

(sign)
SVERRE THORNES
Leder

(sign)
AAGE E. SCHAANNING
Nestleder

(sign)
AINA SLETTEDAL EIDE

(sign)
KARIANNE OLDERNES TUNG

(sign)
KJELL FOSSE

(sign)
CHRISTIN KLEPPE
Valgt blant de ansatte

(sign)
ESPEN TRANDUM
Valgt blant de ansatte

(sign)
LEIF MAGNE ANDERSEN
Administrerende direktør

Egenkapitaloppstilling

KLP BANKHOLDING AS

2019 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2019	1 064 550	730 450	-405	1 794 595
Årsresultat	0	0	-59	-59
Årsresultat	0	0	-59	-59
Innbetalt egenkapital i perioden	0	0	0	0
Sum transaksjoner med eierne	0	0	0	0
Egenkapital 31.12.2019	1 064 550	730 450	-464	1 794 536

2018 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2018	1 064 550	730 450	-331	1 794 669
Årsresultat	0	0	-74	-74
Årsresultat	0	0	-74	-74
Innbetalt egenkapital i perioden	0	0	0	0
Sum transaksjoner med eierne	0	0	0	0
Egenkapital 31.12.2018	1 064 550	730 450	-405	1 794 595

	Antall aksjer	Pålydende	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 1. januar 2019	7 550 000	0,141	1 064 550	730 450	-405	1 794 595
Endringer i perioden 1. januar - 31. desember			0	0	-59	-59
Egenkapital 31. desember 2019	7 550 000	0,141	1 064 550	730 450	-464	1 794 536

Det er en aksjeklasse. Alle aksjene er eid av Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap.

Egenkapitaloppstilling

KLP BANKHOLDING KONSERN

2019 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2019	1 064 550	730 450	347 247	2 142 247
Årsresultat	0	0	77 464	77 464
Utvidet resultat	0	0	5 387	5 387
Årets totalresultat	0	0	82 850	82 850
Mottatt konsernbidrag	0	0	61 052	61 052
Avgitt konsernbidrag	0	0	-61 052	-61 052
Transaksjoner med eierne	0	0	0	0
Egenkapital 31.12.2019	1 064 550	730 450	430 097	2 225 097

2018 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2018	1 064 550	730 450	287 262	2 082 262
Endring av regnskapsprinsipp (IFRS 9)	0	0	-2 882	-2 882
Skatteeffekt av endring av regnskapsprinsipp	0	0	717	717
Egenkapital 01.01.2018	1 064 550	730 450	285 095	2 080 097
Årsresultat	0	0	63 896	63 896
Utvidet resultat	0	0	-1 744	-1 744
Årets totalresultat	0	0	62 152	62 152
Mottatt konsernbidrag	0	0	78 880	78 880
Avgitt konsernbidrag	0	0	-78 880	-78 880
Transaksjoner med eierne	0	0	0	0
Egenkapital 31.12.2018	1 064 550	730 450	347 247	2 142 247

Kontantstrømoppstilling

KLP Bankholding AS				KLP Bankholding konsern		
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019	NOTE	TUSEN KRONER	NOTE	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
OPERASJONELLE AKTIVITETER						
0	0		Innbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer fra kunder		900 764	767 723
0	0		Utbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer til kunder		-173 230	-136 600
0	0		Utbetalinger ved utstedelse og kjøp av utlån til kunder		-11 072 876	-9 521 930
0	0		Innbetalinger knyttet til avdrag, innfrielse og salg av utlån kunder		9 535 488	6 657 968
0	0		Innbetalinger av kundeinnskudd bank		824 798	992 291
-121	-102		Utbetaling til drift		-161 140	-140 312
0	0		Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnretninger, arbeidsgiveravgift mv.		-69 069	-64 412
32	52		Innbetaling av renter på fordringer på sentralbanker og kredittinstitusjoner		23 888	13 295
0	0		Andre inn-/utbetalinger		31 807	61 620
0	0		Betalt inntektsskatt		0	0
-89	-50		Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		-159 570	-1 370 356
INVESTERINGSAKTIVITETER						
0	0		Innbetalinger vedrørende salg av verdipapirer		2 703 944	3 403 183
0	0		Utbetalinger vedrørende kjøp av verdipapirer		-3 805 844	-2 667 949
0	0		Innbetalinger av renter fra verdipapirer		56 527	35 101
0	0		Utbetaling kjøp av driftsmidler		-1 614	-6 187
0	0		Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-1 046 987	764 148
FINANSIERINGSAKTIVITETER						
0	0		Opptak av verdipapirgjeld	20	9 000 000	6 500 000
0	0		Avdrag og innfrielse av verdipapirgjeld	20	-7 708 000	-4 470 000
0	0		Endring ved tilbakekjøp av verdipapirgjeld	20	484 000	-904 000
0	0		Utbetaling av renter på verdipapirgjeld		-465 689	-329 850
0	0		Nedbetaling av leieforpliktelse		-1 542	0
0	0		Utbetaling avgitt konsernbidrag		-19 431	-25 334
0	0		Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		1 289 339	770 816
-89	-50		Netto kontantstrøm i perioden		82 782	164 608
4 555	4 466		Likviditetsbeholdning ved inngangen av perioden		1 458 480	1 293 873
4 466	4 416	37	Likviditetsbeholdning ved utgangen av perioden	37	1 541 262	1 458 480
-89	-50		Netto innbetaling/ utbetaling(-) i perioden		82 782	164 608

Noter til regnskapet

KLP BANKHOLDING AS/KLP BANKHOLDING KONSERN

NOTE 1 Generell informasjon

KLP Bankholding AS ble stiftet 25.02.2009. Foretaket skal utøve sine eierinteresser i foretak i konsernet som driver bank- eller finansieringsvirksomhet innenfor rammen av den lovgivningen som til enhver tid gjelder, og skal ikke drive annen virksomhet.

KLP Bankholding AS er registrert og hjemmehørende i Norge. Hovedkontoret har adresse Dronning Eufemias gate 10, 0191 Oslo.

Foretaket er et heleid datterforetak av Kommunal Landspensjonskasse (KLP). KLP er et gjensidig forsikringselskap.

KLP Bankholding AS eier 100 % av aksjene i KLP Banken AS.

Årsregnskapet er tilgjengelig på klp.no.

NOTE 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

Nedenfor følger en beskrivelse av de vesentligste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av selskapsregnskapet og konsernregnskapet til KLP Bankholding AS. Disse prinsippene er benyttet på samme måte for alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår.

2.1 BASISPRINSIPPER

Årsregnskapet for KLP Bankholding AS er satt opp i samsvar med forskrift nummer 1240 "Forskrift om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike", heretter benevnt årsregnskapsforskriften, av 16.12.1998. Dette innebærer at foretakets årsregnskap er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder med de tillegg som følger av årsregnskapsforskriften. Foretaket har benyttet Forskrift nr 57 av 21.01.2008 "Forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder" for føring av konsernbidrag. Det innebærer at regnskapsført konsernbidrag er presentert som netto fordring/gjeld, selv om konsernbidragene ikke er vedtatt på balansetidspunktet.

Konsernregnskapet for KLP Bankholding er utarbeidet i samsvar med International

Financial Reporting Standards (IFRS) godkjent av EU med enkelte tillegg som følger av regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for banker.

Regnskapet er utarbeidet med utgangspunkt i prinsipp om historisk kost, med følgende unntak:

- Finansielle eiendeler og gjeld (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.
- Finansielle eiendeler og gjeld vurdert etter reglene om virkelig verdisikring.

For å utarbeide regnskap etter IFRS, må ledelsen foreta regnskapsmessige estimater og skjønnsmessige vurderinger. Dette vil påvirke foretaket/konsernets regnskapsførte verdi av eiendeler og gjeld, inntekter og kostnader. Faktiske tall vil kunne avvike fra benyttede estimater. Områder hvor det er utvist skjønnsmessige vurderinger og estimater av vesentlig betydning for foretaket/konsernet er beskrevet i note 3.

Alle beløp er presentert i tusen kroner uten desimal med mindre annet er angitt.

Regnskapet er satt opp etter forutsetning om fortsatt drift.

2.1.1. Endringer i regnskapsprinsipper og opplysninger

a) Nye og endrede standarder tatt i bruk av foretaket/konsernet i 2019:

- IAS 19 Personalytelser
EU har godkjent endringer i IAS 19 Personalytelser som klargjør regnskapsføring av planendringer, avkortning og oppgjør som finner sted i løpet av regnskapsperioden. Ved ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse ved endring, avkortning eller oppgjør av ordningen, skal kostnad ved innværende periodes pensjonsopptjening og nettorenten for perioden etter den nye målingen er foretatt, baseres på de samme forutsetningene som er lagt til grunn ved ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse.

Nettorente for restløpetiden etter planendringen fastsettes basert på en netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse i henhold til ny måling multiplisert med diskonteringsrenten benyttet ved denne målingen. Endringene gjelder for regnskapsperioder som begynner 1. januar

2019 eller senere, og implementeres med prospektiv virkning.

• IFRS 16 Leiekontrakter

Fra og med 1. januar 2019 implementerte foretaket/konsernet regnskapsstandarden IFRS 16. Standarden resulterer i at flere leieavtaler enn tidligere blir balanseført, ettersom skillet mellom operasjonell og finansiell leasing er fjernet. Under denne standarden, er retten til å bruke en leid gjenstand en eiendel, og forpliktelsen til å betale leie en gjeld som skal balanseføres. Unntakene er kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi. Den regnskapsmessige behandlingen for utleiende er ikke vesentlig endret. Foretaket/konsernet har analysert alle leieavtaler for å sikre seg at de oppfyller kriteriene som leieavtaler i henhold til IFRS 16, og det er kun en husleieavtale på et kontorbygg som faller inn under den nye standarden.

Foretaket/konsernet har valgt modifisert retrospektiv tilnærming hvilket innebærer at hele effekten av overgangen er ført mot åpningsbalansen 1. januar 2019. Dette har medført at eiendeler og forpliktelser har økt med 5,1 millioner kroner. Beløpene inngår i regnskapet på regnskapslinjene «Bruksretteeiendeler» og «Leieforpliktelser».

Diskonteringsrenten som ble brukt for å fastsette nåverdien av eiendeler og forpliktelser er beste estimat på den marginale lånerenten til foretaket/konsernet.

• IBOR- reformen

IBOR reformen påvirker en rekke avtaler som fastsetter rentenivået i henhold til en referanseindeks. I Norge ble det i 2018 etablert en gruppe som har arbeidet med en anbefaling om alternativ referanserente i norsk kroner. I slutten av september 2019 offentliggjorde arbeidsgruppen sin anbefaling av en reformert versjon av «Norwegian overnight weighted average- Nowa» som en alternativ referanserente. Renten skal reformeres i forbindelse med at Norges Bank tar over som administrator fra og med 1. januar 2020, men vil trolig være svært lik dagens Nowa. Endring

i referanserenter vil ha regnskapsmessig effekt på sikringsbøker, siden sikringsforholdets effektivitet vil bli påvirket av endring i rente både ved kontantstrømsikring og virkelig verdi sikring.

I slutten av september 2019 vedtok IASB midlertidige endringer i IFRS 9 (finansielle instrumenter) og IFRS 7, der formålet med unntakene i standarden er å bidra til at sikringsbøker kan opprettholdes i perioden frem til overgang til ny referanserente. Endringene er obligatoriske fra 2020, men kan tidlig implementeres for 2019 årsregnskapet hvilket foretaket/konsernet har gjort. Den praktiske konsekvensen av å tidlig implementere reglene, er at sikringsforhold som varer til etter 2021 kan videreføres uberørt av IBOR – reformen. For mer informasjon henvises det til note 9 Sikringsbøker.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor foretaket/konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse

Det er ingen standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på foretaket/konsernets regnskap.

2.2 KONSOLIDERINGSPRINSIPPER

2.2.1 Datterforetak

Datterforetak er alle enheter (inkludert strukturerte enheter) som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterforetak konsolideres fra den dagen kontroll oppstår og utelates fra konsernregnskapet når kontroll opphører.

Konserninterne transaksjoner og mellomværende mellom konsernforetak er eliminert. Dersom konsernforetak avlegger regnskaper etter andre prinsipper enn konsernet, omarbeides disse for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper før de konsolideres.

2.3 OMREGNING AV TRANSAKSJONER I UTENLANDSK VALUTA

2.3.1 Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Regnskapet presenteres i norske kroner, som er den funksjonelle valutaen til morforetaket og presentasjonsvalutaen til konsernet.

2.3.2 Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres. Valutagevinster og -tap presenteres netto på linjen "Netto gevinst-/tap på finansielle instrumenter".

Valutavirkningen på ikke-pengeposter (eiendeler og gjeld) inngår som en del av vurderingen av virkelig verdi. Valutadifferanser knyttet til ikke-pengeposter, som aksjer til virkelig verdi over resultatet, inngår som et element i resultatført verdiendring.

2.4 VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler består i hovedsak av kontormaskiner og inventar som benyttes av foretaket/konsernet i dets virksomhet. Varige driftsmidler er regnskapsført til anskaffelseskost inkludert kostnader som kan direkte henføres til anskaffelsen av driftsmidlet, med fradrag for avskrivninger. Påfølgende kostnader vedrørende driftsmidler aktiveres som en del av driftsmidlet dersom det er sannsynlig at påkostningen bidrar til fremtidige økonomiske fordeler for foretaket/konsernet, og kostnaden kan måles pålitelig. Reparasjon og vedlikehold resultatføres i den perioden utgiftene pådras.

Avskrivning er beregnet ved bruk av lineær metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, inkludert påkostninger avskrives til restverdi over forventet brukstid, som er:

Kontormaskiner	4 år
Inventar	4 år

Årlig vurderes driftsmidlenes utnyttbare levetid. Ved indikasjoner på verdifall utover restverdi, foretas det beregning av gjenvinnbart beløp. Dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn restverdi foretas det nedskrivning til gjenvinnbart beløp.

Gevinst og tap ved avgang består av salgpris fratrukket balanseført verdi på salgstidspunktet. Gevinst og tap ved avgang resultatføres.

2.5 IMMATERIELLE EIENDELER

Foretakets/konsernets immaterielle eiendeler består i hovedsak av aktiverte IT- systemer.

Ved kjøp av nytt IT- system aktiveres direkte henførbare kostnader for systemet/programvaren, samt utgifter til å få systemet installert og klart til bruk.

Ved videreutvikling av IT- systemer og programvare aktiveres både eksterne og interne kostnader jfr. ovenfor. Systemendringer som betraktes som vedlikehold kostnadsføres løpende.

Når et IT-system er ferdigstilt, avskrives aktiverte kostnader lineært over forventet brukstid. Ved senere aktiveringer grunnet videreutvikling avskrives disse over den opprinnelig fastsatte brukstid med mindre påkostningen øker systemets totale forventede brukstid.

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et aktivert IT- system er høyere enn gjenvinnbart beløp, foretas det test for verdifall. Hvis balanseført verdi er høyere enn gjenvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til gjenvinnbart beløp.

2.6 FINANSIELLE INSTRUMENTER

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene knyttet til finansielle instrumenter.

2.6.1. Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser balanseføres på det tidspunkt foretaket/konsernet blir part i instrumentets kontraktsmessige betingelser. Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på avtaletidspunktet. Finansielle eiendeler fjernes fra balansen når rettig-

hetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og foretaket/konsernet i hovedsak har overført risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle forpliktelser fra-regnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er oppfylt, kansellert eller utløpt.

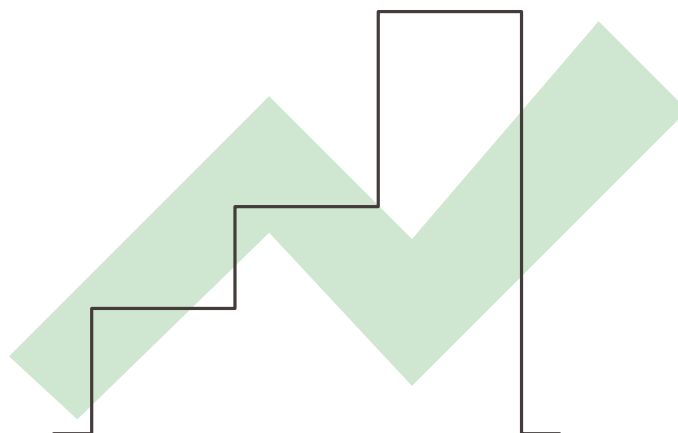
2.6.2. Klassifisering og etterfølgende måling

2.6.2.1 Finansielle eiendeler

Klassifisering og måling av finansielle eiendeler, bortsett fra egenkapital-instrumenter og derivater, vurderes ut fra en kombinasjon av enhetens forretningsmodell for styring av eiendelene og instrumentets kontraktsmessige kontantstrøms karakteristikk.

Finansielle eiendeler blir ved første gangs innregning klassifisert i en av følgende målekategorier:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi over resultatet
- Virkelig verdi over utvidet resultat

En finansiell eiendel måles til amortisert kost hvis begge følgende kriterier er oppfylt og den finansielle eiendelen ikke er utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»)

- Den finansielle eiendelen innehas i en forretningsmodell hvis formål er å holde finansielle eiendeler for å motta kontraktsregulerte kontantstrømmer («forretningsmodell kriteriet»), og
- Kontraktsvilkårene for den finansielle eiendelen fører på bestemte tidspunkter til kontantstrømmer som utelukkende er betaling av avdrag og renter på utestående hovedstol («kontantstrømkriteriet»)

Forretningsmodellkriteriet

Foretaket/konsernet vurderer målet med en forretningsmodell der en eiendel holdes på porteføljenivå, fordi dette best reflekterer måten virksomheten styres på, og hvordan informasjon er gitt til ledelsen. Informasjonen som vurderes inkluderer:

- Uttalte retningslinjer og mål for porteføljen og driften av disse retningslinjene i praksis. Spesielt om ledelsens strategi og målsetning er å holde eiendelen for å inndrive kontraktsmessige kontantstrømmer, opprettholde en bestemt renteprofil, matching av durasjon mellom finansielle eiendeler og tilsvarende finansielle forpliktelser som benyttes for å finansiere disse eiendelene eller realisere kontantstrømmer gjennom salg av eiendelene
- Hvordan porteføljens avkastning vurderes og rapporteres til ledelsen
- Risikoene som påvirker forretningsmodellens ytelse (og de finansielle eiendelene som holdes innenfor denne forretningsmodellen) og hvordan disse risikoene styres
- Hvordan lederne kompenseres - f.eks. om kompensasjon er basert på virkelig verdi av de forvaltede eiendelene eller de kontraktsmessige kontantstrømmene samlet
- Frekvens, volum og tidspunkt for salg i tidligere perioder, årsakene til slike salg og forventninger til

fremtidig salgsaktivitet. Informasjonen om salgsaktivitet vurderes imidlertid ikke isolert, men som en del av en samlet vurdering av hvordan foretakets/konsernets uttalte mål for styring av de finansielle eiendelene oppnås og hvordan kontantstrømmer realiseres.

Vurdering av forretningsmodell er basert på rimelige forventede scenarier uten hensyn til "worst case" eller "stress case" scenarier. Dersom kontantstrømmer etter førstegangsinnregning realiseres på en måte som er forskjellig fra foretakets/konsernets opprinnelige forventninger, endres ikke klassifiseringen av de resterende finansielle eiendelene i den aktuelle forretningsmodellen, men en inkorporerer slik informasjon ved vurdering av nye utedte eller nyanskaffede finansielle eiendeler fremover.

Kontantstrømkriteriet

I denne vurderingen defineres hovedstol som virkelig verdi av den finansielle eiendelen ved førstegangsinnregning. "Rente" er definert som vederlag for tidsverdien av penger og for kredittrisiko knyttet til utestående hovedstol i en bestemt tidsperiode og for andre grunnleggende utlansrisikoer og kostnader (f.eks. likviditetsrisiko og administrasjonskostnader), samt fortjenestemargin.

Ved vurderingen av om kontraktsmessige pengestrømmer utelukkende er utbetaling av avdrag og renter på utestående hovedstol, vurderer foretaket/konsernet kontraktsbetingelsene i instrumentet. Dette inkluderer å vurdere om den finansielle eiendelen inneholder en kontraktsklausul som kan endre tidspunktet eller størrelsen av kontraktsmessige kontantstrømmer slik at den ikke vil oppfylle denne betingelsen. Ved vurderingen vurderer foretaket/konsernet:

- Betingede hendelser som ville endre beløp og tidspunkt for kontantstrømmer;
- Innflytelse funksjoner;
- Forskuddsbetaling og utvidelsesvilkår
- Vilkår som begrenser foretakets krav på kontantstrømmer fra spesifiserte

eiendeler (f.eks. «nonrecourse asset arrangements»)

- Vilkår som endrer vurdering av tidsverdien av penger - f.eks. periodisk tilbakestilling av renter.

Alle andre finansielle eiendeler måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, dette innebærer:

- Eiendeler med kontraktsmessige kontantstrømmer som ikke oppfyller kontantstrømkriteriet, eller / og
- Eiendeler som holdes i en annen forretningsmodell enn holdt for å inndrive kontraktsmessige kontantstrømmer; eller
- Eiendeler utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»)

Foretaket/konsernet kan utpeke et gjeldsinstrument som oppfyller kriteriene for å måles til amortisert kost til virkelig verdi over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer inkonsistens i måling («accounting mismatch»).

Nedskrivingsmodell

Nedskrivingsmodell for tap på utlån og fordringer bygger på forventede kreditt tap. Nedskrivingsmodellen definerer mislighold som "*en betaling som er mer enn 90 dager over forfall, eller en konto som er sammenhengende overtrukket i minimum 90 dager (minimumsbeløp 1000 kr)*". Hvordan nedskrivningstapet skal måles, fastsettes for hvert enkelt stadium og modellen benytter effektiv rentemetoden. En forenklet tilnærming er tillatt for finansielle eiendeler som ikke har en vesentlig finansieringskomponent (f.eks. kundefordringer). Ved førstegangsinnregning, og i tilfeller hvor kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, skal det avsettes for kreditttap som ventes å oppstå de neste 12 måneder (trinn 1). Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig, skal avsetningen tilsvare forventet kreditttap over eiendelens forventede levetid (trinn 2). Dersom det inntreffer en tapshendelse, foretas det nedskrivning som tilsvare forventet tap på engasjementet over hele levetiden (trinn 3).

I foretaket/konsernet er vurderingen av hva som anses å være en vesentlig endring i kredittrisiko for boliglån basert på en kombinasjon av kvantitative og kvalitative indikatorer og "backstops".

For produkter hvor foretaket/konsernet ikke har utviklet egne PD- og LGD-modeller (Probability of default/ Loss Given Default) benyttes forenklet tapsgradmetode. Her vil endring i risikoklasse på minst én karakter fra førstegangsinnregning til rapporteringstidspunktet anses som en vesentlig økning i kredittrisiko. Dette gjelder for produktene seniorlån og kredittkort innen personmarkedet.

I konsernet benyttes også forenklet tapsgradmetode for offentlig utlån, fordring på sentralbanker, utlån og fordringer på kredittinstitusjoner, med unntaket for lav kredittrisiko. Disse balansepostene har en rating som oppfyller standardens presumpsjon om lav kredittrisiko på balansedagen. For mer informasjon om tap på utlån henvises det til note 17.

Finansielle derivater og sikring

Finansielle derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunktet kontrakten inngås. Ved etterfølgende måling regnskapsføres derivatene til virkelig verdi, og presenteres som en eiendel dersom verdien er positiv og

som en forpliktelse dersom verdien er negativ. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et regnskapsmessig sikringsinstrument, og i hvilken type regnskapsmessig sikring derivatet inngår.

For derivater som ikke inngår i regnskapsmessig sikringsforhold, resultatføres gevinster og tap løpende på linjen "Netto gevinst/ (tap) på finansielle instrumenter". Disse inngår i kategorien finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Derivatene som er sikringsinstrumenter benyttes for sikring av renterisiko på fastrente innlån og fastrente utlån. I sin sikringsaktivitet sikrer konsernet seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten. Foretaket/konsernet benytter reglene om virkelig verdisikring, slik at sikringsobjektets (eiendel eller gjeld) bokførte verdi korrigeres med verdiutvikling i den sikrede risiko. Verdiendringen regnskapsføres over resultatregnskapet. Ved inngåelse av sikringsforholdet dokumenteres sammenhengen mellom sikringsinstrumentet og sikringsobjektet i tillegg til formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Sikrings-

effektiviteten måles regelmessig for å kontrollere at sikringen er effektiv.

Dersom sikringen ikke lenger oppfyller kriteriene for sikringsbokføring, vil regnskapsført effekt av sikringen for sikringsobjekter som føres til amortisert kost, amortiseres over perioden frem til sikringsinstrumentets forfall.

2.6.2.2 Finansielle forpliktelser

Foretaket/konsernet har klassifisert alle finansielle forpliktelser som senere målt til amortisert kost, unntatt for:

- Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet: Denne klassifiseringen gjelder derivater og finansielle forpliktelser utpekt som sådan ved første innregning. Foretaket / konsernet har utpekt visse forpliktelser som virkelig verdi over resultatet, fordi det reduserer eller eliminerer inkonsistens i måling («accounting mismatch»)
- Finansielle garantier og lånetilsagn

Andre finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost: Kategorien omfatter innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner uten rentebinding og andre finansielle forpliktelser, som ikke er bestemt som forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet.

2.6.2.3 Presentasjon, klassifisering og måling

Basert på ovenstående kan konsernets presentasjon, klassifisering og måling fremstilles i følgende tabell:

KONSERN FINANSIELLE INSTRUMENTER	Klassifisering
Fordringer på sentralbanker	Amortisert kost
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost
Utlån til og fordringer på kunder	Amortisert kost
Rentebærende verdipapirer	Amortisert kost (sikring)
Finansielle derivater (eiendeler)	Virkelig verdi over resultatet
Aksjer og andeler	Virkelig verdi over resultatet
Innskudd fra kunder	Amortisert kost
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Amortisert kost
	Amortisert kost (sikring)
Finansielle derivater (forpliktelse)	Virkelig verdi over resultatet

2.6.3 Motregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser presenteres netto i balansen når det er en ubetinget motregningsrett som kan håndheves juridisk og en har til hensikt å gjøre opp netto, eller realisere eiendelen og forpliktelsen samtidig.

2.6.4 Modifikasjon

Når de kontraktsregulerte kontantstrømmene fra en finansiell eiendel blir reforhandlet eller på annen måte endret, og reforhandlingen eller endringen ikke fører til fraregning av den finansielle eiendelen, beregnes den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi på nytt, og det innregnes en endringsgevinst eller et endringstap i resultatet. Den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi beregnes på nytt som nåverdien av de reforhandlede eller endrede kontraktsregulerte kontantstrømmene, diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eventuelle påløpte kostnader eller honorarer justerer den endrede finansielle eiendelens balanseførte verdi og nedskrives over den endrede finansielle eiendelens gjenværende levetid.

2.7 KONTANTER OG KONTANT-EKVIVALENTER

Kontanter og kontantekvivalenter er definert som fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid. Beløpet inkluderer ikke fordringer på kredittinstitusjoner som er knyttet til kjøp og salg av verdipapirer i forvaltningen av verdipapirporteføljene. Kontantstrømoppstilling er satt opp etter den direkte metoden.

2.8 INVESTERING I KONSERN-FORETAK

Investering i konsernforetak er investeringer til varig eie eller bruk og er vurdert til anskaffelseskost. Ved bruk av kostmetoden skal det foretas nedskrivning til virkelig nåverdi dersom et verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående, og det må anses å være nødvendig etter god regnskapsskikk.

2.9 BRUKSRETTEIENDELER/LEIEFORPLIKTELSE

Ved inngåelse av en kontrakt vurderer foretaket/konsernet om kontrakten inneholder en leieavtale. Kontraktene inneholder en leieavtale dersom kontrakten overfører retten til å ha kontroll med bruken av en identifisert eiendel i en periode i bytte om et vederlag. På iverksettelsestidspunktet innregner foretaket/konsernet en bruksrett og en leieforpliktelse, og disse er presentert på egne linjer i regnskapet.

Leieforpliktelsen måles ved førstegangsinnregning til nåverdien av leiebetalinger som ikke er betalt på tidspunktet for regnskapsavleggelsen. Diskonteringsrenten som blir benyttet er foretaket/konsernets marginale lånerente. Ved etterfølgende målinger måles leieforpliktelsen til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Leieforpliktelsen måles på nytt når det skjer en endring i fremtidige leiebetalinger som oppstår som følge av endring i en indeks eller hvis foretaket/konsernet endrer vurdering om den vil utøve forlengelses- eller termineringsopsjoner. Når leieforpliktelsen måles på nytt på denne måten, foretas en tilsvarende justering av balanseført verdi av bruksretten, eller blir ført i resultatet dersom den balanseførte verdien av bruksretten er redusert til null.

Ved førstegangsinnregning i balansen måles bruksretten til anskaffelseskost, det vil si leieforpliktelsen (nåverdi av leiebetalinger) pluss forskuddsleie pluss og eventuelle direkte anskaffelseskostnader. I etterfølgende perioder måles bruksretten ved anvendelse av en anskaffelsesmodell.

2.10 FINANSIELL GJELD

Konsernets finansielle gjeld består av gjeld til kredittinstitusjoner, utstedte obligasjoner med fortrinnsrett og innskudd fra kunder.

2.10.1 Gjeld til kredittinstitusjoner

Gjeld til kredittinstitusjoner balanseføres til markedsverdi ved anskaffelse.

Ved påfølgende måling regnskapsføres som hovedregel gjelden til amortisert kost etter den effektive rentemetode. Rentekostnadene inngår i amortiseringen i linjen "Rentekostnader, amortisert kost" i resultatregnskapet.

2.10.2 Utstedte obligasjoner med fortrinnsrett

Utstedte obligasjoner med fortrinnsrett regnskapsføres første gang til virkelig verdi ved opptak justert for oppkjøpskostnader, det vil si pålydende justert for eventuell over-/underkurs ved utstedelse. Ved etterfølgende måling er obligasjonene vurdert til amortisert kost etter den effektive rentemetode. Rentekostnadene inngår i linjen "rentekostnader, amortisert kost" i resultatregnskapet. For obligasjoner med fast rente benyttes reglene om virkelig verdisikring i den grad de er sikret mot endring i rentenivået.

2.10.3 Gjeld til og innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder bokføres til virkelig verdi i balansen når innskuddet blir registrert som overført til kundens konto. I etterfølgende perioder regnskapsføres gjeld til og innskudd fra kunder med flytende rente til amortisert kost etter den effektive rentemetode. Rentekostnadene inngår i linjen "Rentekostnader, amortisert kost" i resultatregnskapet.

2.11 EGENKAPITAL

Egenkapitalen består av innskutt egenkapital og opptjent egenkapital.

2.11.1 Innskutt egenkapital

Innskutt egenkapital består av aksjekapital, overkurs og annen innskutt egenkapital.

2.11.2 Opptjent egenkapital

Opptjent egenkapital består av annen egenkapital. Alminnelige selskapsrettslige regler gjelder for eventuell fordeling eller bruk av opptjent egenkapital.

2.12 REGNSKAPSFØRING AV INNTEKTER

Inntekter ved salg av varer og tjenester

vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift og eventuelle rabatter. Konserninternt salg elimineres i konsernregnskapet.

2.12.1 Inntekter fra tjenester

Honorar for utlånsforvaltning inntektsføres i henhold til utført forvaltning for perioden frem til balansedagen. Øvrige tjenester inntektsføres lineært over kontraksperioden.

2.12.2 Renteinntekter/kostnader

Renteinntekter og rentekostnader tilknyttet alle rentebærende finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost og virkelig verdi over utvidet resultat, inntektsføres ved bruk av effektiv rentemethode på eiendelens brutto balanseførte verdi, og inngår i regnskapslinjen renteinntekter, amortisert kost. Etablingsgebyr ved utlån inngår i amortiseringen, og inntektsføres over lånets løpetid. Dette gjelder med unntak for:

- Kjøpte eller kredittforringede finansielle eiendeler. For disse eiendelene skal foretaket/konsernet anvende den kredittjusterte effektive renten på den finansielle eiendelens amortiserte kost fra førstegangsinnregningen
- Finansielle eiendeler som ikke er kjøpte eller opprettede kredittforringede finansielle eiendeler, men som senere er blitt det. Her anvendes den effektive renten på den finansielle eiendelens amortiserte kost i etterfølgende rapporteringsperioder.

For rentebærende finansielle investeringer og derivater som måles til virkelig verdi over resultatet, klassifiseres renteinntekten som "Renteinntekter, virkelig verdi", mens øvrige verdiendringer klassifiseres som "Netto gevinst eller tap på finansielle instrumenter".

2.13 SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra skatt som gjelder poster som er ført i utvidet resultat. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel balanseføres når det kan sannsynliggjøres at konsernet i fremtiden vil ha tilstrekkelig skattemessig overskudd til å nyttiggjøre seg skattefordelen.

Foretaket er en del av et finanskonsern og et skattekonsern. Eventuelle skattemessige overskudd kan, med unntak for de begrensninger som er gjort gjeldende gjennom finansieringsvirksomhetsloven, avgis i sin helhet til morforetak og datterforetak som konsernbidrag med skattemessig effekt.

Konsernet er omfattet av reglene om finansskatt. Det er beregnet finansskatt på konsernets samlede arbeidsgiveravgiftspliktige ytelser i tillegg til lønnsytelser mv. som er opptjent i 2019, men som ikke utbetales før senere år.

2.13 PENSJONFORPLIKTELSER EGNE ANSATTE

Konsernets pensjonsforpliktelser er forsikringsmessig delvis dekket gjennom offentlig tjenestepensjon i KLP ved medlemskap i Fellesordningen for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen"). Pensjonsansvar utover disse ordningene dekkes over driften. Pensjonskostnadene er behandlet i samsvar med IAS 19. Foretaket/konsernet har en ytelsesbasert pensjonsordning for sine ansatte. Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordninger er nåverdien av forpliktelsen på

balansedagen, med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet med lineærmetoden. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av rentene på norske høykvalitetsobligasjoner. Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningens ytelser resultatføres umiddelbart.

Presentasjon av pensjonskostnaden i resultatregnskapet følger av IAS 1. Av denne standarden fremkommer det valgdagang for netto renteelementet som kan klassifiseres enten som en driftsrelatert kostnad eller som en finanskostnad. Det valget som foretaket/konsernet gjør må følges konsekvent for senere perioder. Foretaket/konsernet har presentert pensjonskostnaden under regnskapslinjen "Lønn og administrasjonskostnader", mens netto renteelementet er presentert i regnskapslinjen "Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter". Estimataviket er klassifisert under "Poster som ikke vil bli omklassifisert til resultatet" under regnskapslinjen "Estimatavvik pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler".

Fellesordningen er en flerforetaksordning, dvs. at den forsikringstekniske risiko er fordelt mellom alle kommuner og bedrifter som deltar i ordningen. De økonomiske og aktuarmessige forutsetninger som ligger til grunn for beregning av netto pensjonsforpliktelse baserer seg derfor på forutsetninger som er representative for hele felleskapet.

NOTE 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger

Foretaket/konsernet utarbeider estimater og antakelser om fremtidige forhold. Disse evalueres løpende, og er basert på historiske erfaringsdata og forventninger om sannsynlige fremtidige hendelser vurdert ut ifra data som foreligger på tidspunktet for avleggelsen av regnskapet.

Det må forventes at estimatene vil avvike fra det endelige utfall, og nedenfor omtales de områdene hvor det er betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseførte verdier i fremtidige perioder.

3.1 VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

Konsernet har plassert overskuddslikviditet i rentebærende verdipapirer. Disse blir første gang registrert i balansen til virkelig verdi. Verdipapirene i porteføljen er i kategorien "Finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet" da de forvaltes og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi. Prinsippene for beregning av virkelig verdi for de ulike instrumentene er beskrevet i note 5.

3.2 TAP PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Finansielle eiendeler som ikke måles til markedsverdi, vurderes for verdifall på balansedagen.

Finansielle instrumenter blir vurdert for nedskrivning for forventet tap. Metoden for måling av nedskrivning for forventet tap avhenger av om kreditt-risikoen har økt vesentlig siden førstegangs innregning. Ved førstegangsinnregning, og når kreditt-risikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, er nedskrivningene basert på 12 måneders forventet tap (trinn 1). Dersom kreditt-risiko har økt vesentlig siden førstegangsinnregning, men ikke objektivt bevis for verdifall, er nedskrivningene basert på forventet tap over levetid (trinn 2). Dersom kreditt-risikoen har økt vesentlig og det foreligger objektive bevis på verdifall, skal det avsettes for forventet tap over levetiden (trinn 3).

I foretaket/konsernet er vurderingen av hva som anses å være en betydelig endring i kreditt-risiko for boliglån basert på en kombinasjon av kvantitative og kvalitative indikatorer og "backstops". Den viktigste driveren for betydelig endring i kreditt-risiko for boliglån i konsernet er endring i sannsynlighet for mislighold (PD) fra førstegangs innregning og til rapporteringstidspunktet. En relativ endring i PD på mer enn 2,5 anses som en vesentlig endring i kreditt-risiko. I tillegg må endringen i PD

være minimum 0,6 prosentpoeng for at endringen skal vurderes som vesentlig.

For produkter hvor foretaket/konsernet ikke har utviklet egne PD- og LGD-modeller (Loss Given Default) benyttes forenklet tapsgradmetode. Her vil endring i risikoklasse på minst én karakterer fra førstegangsinnregning til rapporteringstidspunktet anses som en vesentlig økning i kreditt-risiko

Utlånsporteføljen har historisk vist ubetydelige tap, og har generelt meget god sikkerhet i offentlig garanti eller pant. Konsernet har ubetydelige tapsavsetninger, slik at eventuelle fremtidige tap vil gi direkte resultat-effekt. For mer informasjon om foretakets beregning av tap, henvises det til note 17.

3.4 AKTIVERT PROGRAMVARE

Ved mistanke om verdifall, foretas det nedskrivningstest for å kontrollere om bokført verdi for aktivert programvare er til stede. I den forbindelse estimeres gjenvinnbart beløp. Det foreligger usikkerhet knyttet til estimat av kontantstrømmer og diskonteringsfaktor i forbindelse med beregning av gjenvinnbart beløp.

NOTE 4 Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter

KLP Bankholding AS		TUSEN KRONER	KLP Bankholding konsern	
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019		01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
0	0	Netto gevinst/(tap) på rentebærende verdipapirer	-1 214	-1 532
0	0	Netto gevinst/(tap) finansielle derivater og realisert amortisering knyttet til utlån	0	-671
0	0	Netto gevinst/(tap) finansielle derivater og tilbakekjøp av egen gjeld	-27 854	-12 155
0	0	Netto bokført sikringsineffektivitet, utlån og innlån (urealisert)	50	320
0	0	Verdiendring på anleggsaksjer	0	1 591
0	0	Andre finansinntekter og kostnader	-1 141	-1 077
0	0	Sum netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter	-30 159	-13 524

NOTE 5 Kategorier av finansielle instrumenter

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2019			31.12.2019	
Balanseført verdi	Virkelig verdi	TUSEN KRONER	Balanseført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
0	0	Rentebærende verdipapirer	3 118 503	3 118 503
0	0	Finansielle derivater	40 849	40 849
0	0	Aksjer og andeler	2 053	2 053
0	0	Sum finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over resultatet	3 161 405	3 161 405
FINANSIELLE EIENDELER MED SIKRINGSBOKFØRING				
0	0	Utlån og fordringer på kunder	2 897 943	2 935 099
0	0	Sum finansielle eiendeler med sikringsbokføring	2 897 943	2 935 099
FINANSIELLE EIENDELER TIL AMORTISERT KOST				
0	0	Fordringer på sentralbanker	68 798	68 798
4 416	4 416	Fordring på kredittinstitusjoner	1 502 209	1 502 209
0	0	Utlån og fordringer på kunder	32 035 800	31 676 869
4 416	4 416	Sum finansielle eiendeler målt til amortisert kost	33 606 807	33 247 876
4 416	4 416	Sum finansielle eiendeler	39 666 155	39 344 380
FINANSIELLE FORPLIKTELSER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
0	0	Finansielle derivater	64 455	64 455
0	0	Sum finansielle forpliktelser målt til virkelig verdi over resultatet	64 455	64 455
FINANSIELLE FORPLIKTELSER MED SIKRINGSBOKFØRING				
0	0	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 793 121	1 809 391
0	0	Sum finansielle forpliktelser med sikringsbokføring	1 793 121	1 809 391
FINANSIELLE FORPLIKTELSER TIL AMORTISERT KOST				
0	0	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	24 029 069	24 120 851
0	0	Innskudd fra kunder	11 486 525	11 486 525
0	0	Sum finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	35 515 594	35 607 376
0	0	Sum finansielle forpliktelser	37 373 171	37 481 222

NOTE 5 Kategorier av finansielle instrumenter - forts.

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018			31.12.2018	
Balanseført verdi	Virkelig verdi	TUSEN KRONER	Balanseført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
0	0	Rentebærende verdipapirer	2 015 351	2 015 351
0	0	Finansielle derivater	62 483	62 483
0	0	Aksjer og andeler	2 053	2 053
0	0	Sum finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over resultatet	2 079 887	2 079 887
FINANSIELLE EIENDELER MED SIKRINGSBOKFØRING				
0	0	Utlån og fordringer på kunder	3 568 702	3 600 945
0	0	Sum finansielle eiendeler med sikringsbokføring	3 568 702	3 600 945
FINANSIELLE EIENDELER TIL AMORTISERT KOST				
0	0	Fordringer på sentralbanker	60 238	60 238
4 467	4 467	Fordring på kredittinstitusjoner	1 443 887	1 443 887
0	0	Utlån og fordringer på kunder	29 905 302	29 893 107
4 467	4 467	Sum finansielle eiendeler målt til amortisert kost	31 409 427	31 397 232
4 467	4 467	Sum finansielle eiendeler	37 058 016	37 078 064
FINANSIELLE FORPLIKTELSER TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
0	0	Finansielle derivater	111 955	111 955
0	0	Sum finansielle forpliktelser målt til virkelig verdi over resultatet	111 955	111 955
FINANSIELLE FORPLIKTELSER MED SIKRINGSBOKFØRING				
0	0	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 886 974	1 904 665
0	0	Sum finansielle forpliktelser med sikringsbokføring	1 886 974	1 904 665
FINANSIELLE FORPLIKTELSER TIL AMORTISERT KOST				
0	0	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	22 152 994	22 243 219
0	0	Innskudd fra kunder	10 661 749	10 661 749
0	0	Sum finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	32 814 743	32 904 968
0	0	Sum finansielle forpliktelser	34 813 672	34 921 588

NOTE 5 Kategorier av finansielle instrumenter - forts.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på arm-lengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benyttes verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimaten bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskapsspesifikk informasjon.

DE ULIKE FINANSIELLE INSTRUMENTER PRISES DERMED PÅ FØLGENDE MÅTE:

Rentebærende verdipapirer - stat
Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Bloomberg som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Bloomberg). Kursene sammenlignes med kursene fra Reuters for å avdekke eventuelle feil.

Rentebærende verdipapirer – annet enn stat
Norske rentepapirer unntatt stat prises hovedsakelig direkte på kurser fra Nordic Bond Pricing. De papirene som ikke inngår hos Nordic Bond Pricing, prises teoretisk. Teoretisk pris skal baseres på antatt nåverdi ved salg av posisjonen. Diskontering gjøres ved å benytte en nullkupongkurve. Nullkupongkurven oppjusteres med en kredittspread som skal hensynta obligasjonens risiko. Kredittspreaden

beregnes ut fra en spreadkurve hvor obligasjonens durasjon hensyntas. Nordic Bond Pricing er hovedkilde for spreadkurver. Disse leverer foretaks-spesifikke kurver og kurver for norske sparebanker, kommuner og kraft. Sparebanker har ulike spreadkurver basert på forvaltningskapital. For foretak hvor Nordic Bond Pricing ikke leverer spreadkurver, benyttes spreadkurver fra tre norske banker. Når spreadkurver er tilgjengelig fra flere av disse bankene, benyttes et likevektet gjennomsnitt. Dersom en obligasjon mangler en passende spreadkurve, benyttes spread fra en sammenlignbar obligasjon fra samme utsteder.

Finansielle derivater

Renteswapper verdsettes basert på gjeldende swapkurve på verdsettelsestidspunktet. Derivatavtaler skal bare benyttes for å sikre beløpmessig balanse og legge til rette for at betalingsforpliktelser overholdes. Derivatavtaler kan bare inngås med motparter med høy kredittkvalitet.

Aksjer og andeler

For likvide aksjer og andeler benyttes sluttkurs på balansedagen som grunnlag for verdsettelse til virkelig verdi. Dersom kursene ikke er notert, benyttes kurs på siste foretatte handel. Lite likvide aksjer prissettes med utgangspunkt i Oslo Børs' indeksalgoritme basert på sist omsatte kurser. Dersom prisbildet er utdatert, foretas det en avledet verdivurdering ut i fra relevante aksjeindekser eller andre lignende papirer. Dersom dette heller ikke anses som tilfredsstillende, foretas en skjønnsmessig verdsettelse hvor foretakets finansielle nøkkeltall, megler-vurdering osv. legges til grunn.

Virkelig verdi av utlån til personkunder

Virkelig verdi over resultatet beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer til nåverdier. Diskonteringsrenten fastsettes som markedsrente inklusive en relevant risikomar-

gin. For utlån vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat beregnes virkelig verdi til bokført hovedstol fratrukket beregnet tapsavsetning på lån klassifisert i trinn 2 og 3 (se note 17 Tap på utlån).

Virkelig verdi av utlån til norske kommuner

Virkelig verdi av utlån anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten. Virkelig verdi av utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen. Dette verdsettes i nivå 2 i verdsettelseshierarkiet, jfr. note 6.

Virkelig verdi av innskudd

Virkelig verdi av innskudd uten rentebinding anses som tilnærmet lik innskuddsbeløpet inklusive påløpte renter. Virkelig verdi av innskudd med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin. Dette verdsettes i nivå 2 i verdsettelseshierarkiet, jfr. note 6.

Virkelig verdi av utlån til og fordringer på sentralbanker og kredittinstitusjoner

Alle fordringer på kredittinstitusjoner (bankinnskudd) er til flytende rente. Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten. Dette verdsettes i nivå 2 i verdsettelseshierarkiet, jfr. note 6.

Virkelig verdi av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data. Dette verdsettes i nivå 2 i verdsettelseshierarkiet, jfr. note 6.

NOTE 6 Virkelig verdi hierarki

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER OG AKSJER				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	259 574	208 129
0	0	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	2 858 928	1 807 222
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	2 053	2 053
0	0	Sum rentebærende verdipapirer	3 120 554	2 017 404
FINANSIELLE DERIVATER - VIRKELIG VERDI SIKRING				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
0	0	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	40 849	62 483
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
0	0	Sum finansielle derivater	40 849	62 483
0	0	Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	3 161 403	2 079 887
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
FINANSIELLE DERIVATER (GJELD)- VIRKELIG VERDI SIKRING				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
0	0	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	64 455	111 955
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
0	0	Sum finansielle derivater (gjeld)	64 455	111 955
0	0	Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	64 455	111 955

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018 Bokført verdi	31.12.2019 Bokført verdi	TUSEN KRONER	31.12.2019 Bokført verdi	31.12.2018 Bokført verdi
ENDRINGER I NIVÅ 3 UNOTERTE AKSJER				
0	0	Inngående balanse	2 053	461
0	0	Solgt	0	0
0	0	Kjøpt	0	0
0	0	Urealiserte endringer	0	1 592
0	0	Utgående balanse	2 053	2 053
0	0	Realisert gevinst / tap	0	0

NOTE 6 Virkelig verdi hierarki - forts.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettings-tjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

NIVÅ 1

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

NIVÅ 2

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdata. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner.

NIVÅ 3

Instrumenter på nivå 3 innehar ikke-observerbare markedsdata eller omsettes i markeder ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt.

I note 5 opplyses det om virkelig verdi av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser som er regnskapsført til amortisert kost. Finansielle eiendeler målt til amortisert kost omfatter utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, norske kommuner og personkunder. Den oppgitte virkelig verdi for disse eiendelene er fastsatt etter metoder som faller inn under nivå 2. Finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost består av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og innskudd fra kunder. Den oppgitte virkelig verdi for disse forpliktelsene er fastsatt etter metoder som faller inn under nivå 2.

Det har ikke vært noen overføringer mellom nivå 1 og nivå 2.

NOTE 7 Finansielle derivater

KLP Bankholding AS				KLP Bankholding konsern					
31.12.2018		31.12.2019		TUSEN KRONER	31.12.2019		31.12.2018		
Nominelt beløp	Virkelig verdi	Nominelt beløp	Virkelig verdi		Nominelt beløp	Virkelig verdi	Nominelt beløp	Virkelig verdi	
0	0	0	0	Derivater knyttet til innlån	1 180 000	16 996	1 250 000	40 222	
0	0	0	0	Derivater knyttet til utlån	1 184 832	23 853	1 448 242	22 261	
0	0	0	0	Sum eiendeler	2 364 832	40 849	2 698 242	62 483	
0	0	0	0	Derivater knyttet til innlån	600 000	-9 210	600 000	-7 367	
0	0	0	0	Derivater knyttet til utlån	1 888 982	-55 245	2 235 199	-104 588	
0	0	0	0	Sum gjeld	2 488 982	-64 455	2 835 199	-111 955	

Renteavtaler benyttes for å korrigere for skjevheter mellom foretakets utlån og innlån med hensyn til renterisikoeksponering. Alle de inngåtte avtalene er sikringsforretninger. Rentedifferansene i avtalene er således periodisert på samme måte som postene sikringsforretningene skal dekke.

Renteswapper er avtaler om bytte av rentebetingelser i en fremtidig periode. De omfatter ikke bytte av hovedstol.

NOTE 8 Sikringsbøkføring**KLP BANKHOLDING AS**

Det er ingen sikringsbøkføring i foretaket KLP Bankholding AS.

TUSEN KRONER 31.12.2019		Virkelig verdi endringer		Balanseført verdi		Akkumulert	
KLP BANKHOLDING KONSERN	Nominell verdi	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld	Endret verdi sikret risiko	Effektivitet
SIKRINGSOBJEKT							
Boliglån med fast rente	98 226	2 679	0	101 414	0	3 187	119,9 %
SIKRINGSINSTRUMENT							
Renteswaper utlån fast rente	117 100	-6	2 735	36	-2 693	-2 657	83,4 %

Øvrige sikringsrelasjoner i KLP Banken konsern og som fremkommer av note 7 er 100% effektive. Se note 7 for nominelle beløp og virkelig verdi av disse derivatene. Den resultatføre ineffektive delen av konsernets verdisikring beløper seg til 50 tusen kroner i 2019.

TUSEN KRONER 31.12.2018		Virkelig verdi endringer		Balanseført verdi		Akkumulert	
KLP BANKHOLDING KONSERN	Nominell verdi	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld	Endret verdi sikret risiko	Effektivitet
SIKRINGSOBJEKT							
Boliglån med fast rente	133 040	-3 875	0	138 906	0	5 866	89,8 %
SIKRINGSINSTRUMENT							
Renteswaper utlån fast rente	135 800	155	4 040	21	-6 552	-6 531	111,3 %

Øvrige sikringsrelasjoner i KLP Banken konsern og som fremkommer av note 7 er 100% effektive. Se note 7 for nominelle beløp og virkelig verdi av disse derivatene. Den resultatførte ineffektive delen av konsernets verdisikring beløper seg til 320 tusen i 2018.

NOTE 9 Netto renteinntekter

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019	TUSEN KRONER	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
0	0	Renteinntekter av utlån til kunder, amortisert kost	892 192	744 554
32	51	Renteinntekter av utlån til kredittinstitusjoner og fordringer på sentralbanker, amortisert kost	17 949	13 299
32	51	Sum renteinntekter til amortisert kost	910 141	757 853
0	0	Renteinntekter av obligasjoner og sertifikater, virkelig verdi	58 866	34 883
0	0	Renteinntekter på derivater og andre finansielle instrumenter, virkelig verdi	105 958	147 762
0	0	Sum renteinntekter til virkelig verdi	164 825	182 646
32	51	Sum renteinntekter	1 074 966	940 499
0	0	Rentekostnader på innskudd fra kunder, amortisert kost	-171 759	-135 139
0	0	Rentekostnader på utstedte verdipapirer, amortisert kost	-486 384	-372 858
0	0	Rentekostnader på leieforpliktelser	-82	0
0	0	Sum rentekostnader til amortisert kost	-658 224	-507 997
0	0	Sum rentekostnader til virkelig verdi	-123 819	-183 938
0	0	Sum rentekostnader til virkelig verdi	-123 819	-183 938
0	0	Sum rentekostnader	-782 044	-691 935
32	51	Netto renteinntekter	292 922	248 564

NOTE 10 Netto provisjonsinntekter

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019	TUSEN KRONER	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
0	0	Interbankprovisjon	134	80
0	0	Kortprovisjon	7 671	4 470
0	0	Betalingsformidling	397	564
0	0	Andre provisjonsinntekter	13 037	13 374
0	0	Sum provisjonsinntekter	21 240	18 488
0	0	Interbankprovisjon	-278	-281
0	0	Betalingsformidling	-1 199	-780
0	0	Andre provisjonskostnader	-562	-113
0	0	Sum provisjonskostnader	-2 040	-1 174
0	0	Netto provisjonsinntekter	19 200	17 314

NOTE 11 Rentebærende verdipapirer

KLP Bankholding AS				KLP Bankholding konsern				
31.12.2019				31.12.2019				
Anskaffelses- kost	Ureal. gevinst/tap	OIF- renter	Markeds- verdi	TUSEN KRONER	Anskaffelses- kost	Ureal. gevinst/tap	OIF- renter	Markeds- verdi
				Debitor kategorier				
0	0	0	0	Stats- og trygdeforvaltningen	238 331	186	0	238 517
0	0	0	0	Kredittforetak	2 735 222	-3 532	5 426	2 737 116
0	0	0	0	Utenlandske kredittinstitusjoner (ikke banker)	21 444	-402	150	21 192
0	0	0	0	Multilaterale utviklingsbanker (ikke banker)	121 314	131	233	121 678
0	0	0	0	Sum rentebærende verdipapirer	3 116 311	-3 617	5 809	3 118 503

Effektiv rente: 2,04%

KLP Bankholding AS				KLP Bankholding konsern				
31.12.2018				31.12.2018				
Anskaffelses- kost	Ureal. gevinst/tap	OIF- renter	Markeds- verdi	TUSEN KRONER	Anskaffelses- kost	Ureal. gevinst/tap	OIF- renter	Markeds- verdi
				Debitor kategorier				
0	0	0	0	Stats- og trygdeforvaltningen	186 732	-37	0	186 695
0	0	0	0	Kredittforetak	1 683 541	-1 451	3 193	1 685 282
0	0	0	0	Kommuneforvaltningen	21 444	-127	117	21 434
0	0	0	0	Multilaterale utviklingsbanker (ikke banker)	121 314	466	161	121 940
0	0	0	0	Sum rentebærende verdipapirer	2 013 031	-1 149	3 471	2 015 351

Effektiv rente, 1,44 %

Effektiv rente er beregnet som en yield-to-maturity, det vil si at det er det konstante rentenivået man kan diskontere alle de framtidige kontantstrømmene på verdipapirene på for å få verdipapirenes samlede markedsverdi.

NOTE 12 Finansiell risikostyring**ORGANISERING AV RISIKOSTYRINGEN**

Styret har etablert et rammeverk for risikostyring som har til hensikt å sørge for at risikoer blir identifisert, analysert og gjenstand for styring ved hjelp av retningslinjer, rammer, rutiner og instruksjer. Styret har vedtatt risiko-retningslinjer som omfatter de mest sentrale enkeltrisikoen samt en overordnet retningslinje for risikostyring som omfatter prinsipper, organisering, rammer mv. for virksomhetens samlede risiko. Risikoretningslinjene er av overordnet karakter og utfylles av rutiner

og instruksjer fastsatt på administrativt nivå. Retningslinjene angir hvilke avdelinger som er ansvarlig for håndtering av de ulike risikoene og omhandler også etablering av en egen risikostyringsfunksjon. Formålet med risikostyringsfunksjonen er blant annet å kontrollere at retningslinjene for risikostyring blir fulgt. Denne funksjonen utføres av avdeling for risikostyring og compliance, som har ansvar for å utarbeide periodiske risikorapporter til ledelsen og styret, samt rapportere ved eventuelle brudd på retningslinjer.

Avdelingen, som har en uavhengig rolle i forhold til øvrige avdelinger, har også andre oppgaver knyttet til virksomhetens risikostyring. Ansvaret for den operative styringen av bankens likviditetsrisiko og renterisiko tilligger KLP Bankens finansavdelingen. KLP Bankens styre har nedsatt et risiko-utvalg, som er et underutvalg av styret. Risikoutvalget behandler saker særlig knyttet til risiko og har en rådgivende funksjon overfor styret

NOTE 13 Kredittrisiko

Med kredittrisiko forstås her risikoen for tap knyttet til at lånekunder, derivatmotparter, utstedere av verdipapirer og andre motparter ikke kan eller vil gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at etablerte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsernet yter lån til personkunder, norske kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper og lån til selskaper hvor lånet er garantert av norsk kommune, fylkeskommune, stat eller bank.

13.1 KONTROLL OG BEGRENSNING AV KREDITTRISIKO

Styret har vedtatt en retningslinje for kredittrisiko som inneholder overordnede retningslinjer, krav og rammer knyttet til kredittrisiko. Retningslinjen slår fast at bankholdingkonsernet skal ha en lav kredittrisikoprofil og inneholder begrensninger på typer av utlån og prinsipper for organisering og drift av

konsernets utlånsvirksomhet. Retningslinjen inkluderer også en overordnet fullmaktsstruktur for utlån og øvrig motpartseksponering.

Fullmaktene innenfor offentlig sektor er knyttet til styrevedtatte rammer for en stor del av konsernets enkeltlåntakere og disse rammene avledes av en risikoklassifisering hvor de enkelte låntakere tilordnes en risikoklasse basert på et sett av faste kriterier. Det er videre fastsatt krav til styrerapportering av utnyttelse av rammene.

Kredittrisiko knyttet til verdipapirutstedere, derivatmotparter og andre motparter innenfor finansområdet er også begrenset av styrevedtatte rammer på enkeltmotparter. Disse rammene er basert på motpartens soliditet og andre vurderinger av motpartenes kredittverdighet.

Ved behandling av alle nye lånesøknader innenfor offentlig sektor kontrolleres det om kundens kredittramme er større enn summen av omsøkt lånebeløp og løpende lån. I retningslinjen for kredittrisiko omtalt ovenfor er det fastsatt krav til rapportering til styret om utnyttelse av rammene. Eventuelle overskridelser av rammene skal uansett rapporteres til styret. Alle lån innenfor offentlig marked i KLP Banken er gitt til kommuner eller fylkeskommuner, eller med kommunal/fylkeskommunal garanti. Innenfor personmarkedet ytes lån med pant i bolig- og fritidseiendom, i hovedsak innenfor 75 prosent av panteobjektets markedsverdi. I lånesaksbehandlingen vurderes låntagers betjeningsevne og panteobjektets verdi, og lån ytes kun innenfor fastsatte rammer og fullmakter. I tillegg yter KLP Banken usikret kreditt til privatpersoner gjennom kredittkort.

13.2 LÅN ETTER TYPE SIKKERHET/EKSPONERING (HOVEDSTOL)

TUSEN KRONER	KLP Bankholding AS		KLP Bankholding konsern	
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018
Utlån til privatmarkedet (boliglån og kredittkort)	0	0	18 357 513	16 695 700
Utlån til kommuner og fylkeskommuner	0	0	15 141 619	14 482 457
Utlån med kommunal/fylkeskommunal garanti	0	0	1 326 874	2 164 226
Utlån med statsgaranti	0	0	0	0
Sum	0	0	34 826 006	33 342 383
Beløp som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedato	0	0	33 489 334	31 997 745

NOTE 13 Kredittrisiko - forts.

KLP Bankholding konsernet investerer også i verdipapirer utstedt av stat, kommuner og fylkeskommuner og innskudd i banker som tilfredsstiller minstekrav til rating samt obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av norske kreditforetak.

KREDITTKVALITET VERDIPAPIRER, BANKINNSKUDD OG DERIVATER**Verdipapirer med ekstern kredittvurdering (Moody's)**

TUSEN KRONER	KLP Bankholding AS		KLP Bankholding konsern	
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018
AAA	0	0	43 830	1 993 914
Aa1-Aa3	0	0	3 097 307	21 437
Sum	0	0	3 141 137	2 015 351

Innskudd i banker fordelt på ekstern kredittvurdering (Moody's)

TUSEN KRONER	KLP Bankholding AS		KLP Bankholding konsern	
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018
Aaa	0	0	43 830	60 238
Aa1-Aa3	4 416	4 467	73 214	760 736
A1-A3	0	0	935 955	683 151
Sum	4 416	4 467	1 052 999	1 504 125

Bankkonsernet vil også kunne være eksponert mot kredittrisiko som følge av inngåtte derivatavtaler. Formålet med slike avtaler er å redusere risikoer som oppstår som følge av konsernets inn- og utlånsaktiviteter. Konsernets interne retningslinjer stiller krav til kredittverdigheten til derivatmotpartene. Samtlige derivatavtaler er inngått med motparter med minimum rating A1 (Moody's).

13.3 MAKSIMAL EKSPONERING MOT KREDITTRISIKO

Maksimumseksponering måles som summen av hovedstol og påløpt rente. Det utveksles ikke kontant- eller verdipapirsikkerhet eller utføres andre kredittforbedringer. Tabellen under viser maksimumseksponeringen for holdingselskapet og konsernet.

TUSEN KRONER	KLP Bankholding AS		KLP Bankholding konsern	
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018
Fordringer på sentralbanker	0	0	68 798	60 238
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4 416	4 467	1 502 209	1 443 887
Utlån til og fordringer på kunder	0	0	34 919 449	33 418 583
Rentebærende verdipapirer	0	0	3 118 503	2 015 351
Finansielle derivater	0	0	40 849	62 482
Utenom balansen (ny i 2018 - IFRS 9)	0	0	894 592	763 465
Tap på utlån og fordringer på kunder vurdert til amortisert kost	0	0	3 878	2 764
Tap på utlån og fordringer på kunder vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat (VVOCI)	0	0	0	0
Tap på poster utenom balansen	0	0	2 832	2 557
SUM	4 416	4 467	40 551 111	37 769 326

NOTE 13 Kredittrisiko - forts.**13.4 UTLÅN SOM ER FORFALT ELLER NEDSKREVET**

Bankholdingkonsernet har lave tap, jf note 17, og anser alle fordringer som tilfredsstillende sikret. Pantesikrede utlån til personmarkedet i KLP Bankholdingkonsernet er i hovedsak innen-

for 75 prosent av markedsverdi, og eventuelle tap vil først oppstå når panteobjektets realisasjonsverdi blir mindre enn lånets restgjeld. I tillegg har bankholding konsernet utstedt kredittkort til kunder i personmarkedet. Dette er usikret gjeld med en høyere

tapsrisiko enn for pantesikrede lån. Lån til offentlig marked er gitt til kommuner eller fylkeskommuner, eller til foretak med kommunal/fylkeskommunal garanti. KLP Bankholdingkonsernet har ikke hatt nedskrivninger eller tap innenfor offentlig marked.

Utlån som er forfalt eller nedskrevet

TUSEN KRONER	KLP Bankholding AS		KLP Bankholding konsern	
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018
Hovedstol på lån med betalinger med 7-30 dagers restanse	0	0	351 596	233 376
Hovedstol på lån med betalinger med 31-90 dagers restanse	0	0	77 652	56 038
Hovedstol på lån i mislighold	0	0	84 967	56 271
Sum lån som er forfalt	0	0	514 215	345 685
Relevant sikkerhet eller garantier	0	0	397 445	332 850
Hovedstol på lån som er nedskrevet	0	0	3 635	5 861
-herav nedskrevet	0	0	1 794	973

13.5 KONSENTRASJON AV KREDITTRISIKO

Omtrent halvparten av konsernets utlån ved årsskiftet var knyttet til finansiering av offentlig sektor og porteføljen har følgelig høy konsentrasjon mot én enkelt sektor. Den underliggende

kredittrisikoen mot denne sektoren er imidlertid så vidt lav at det neppe lar seg gjøre å redusere denne konsentrasjonen uten å øke samlet risiko i porteføljen. Konsentrasjonen mot norsk offentlig sektor oppleves følgelig ikke som en risikomessig utfordring. Konsentrasjonen

mot enkeltlåntakere er begrenset av individuelle styrefastsatte rammer.

Lån til konsernets største låntager per 31. desember 2019 var på omlag 2,1 prosent av konsernets totale utlån.

NOTE 14 Markedsrisiko

Med markedsrisiko forstås her risiko for redusert virkelig verdi av bankens egenkapital som følge av svingninger i markedspriser for bankens eiendeler og gjeld. Endringer i kredittmarginer er ekskludert idet dette faller inn under begrepet kredittrisiko.

Konsernet er eksponert mot markedsrisiko som følge av konsernets inn- og utlånsvirksomhet og forvaltning av konsernets likviditet. Eksponeringen er imidlertid begrenset til renterisiko. Renterisiko oppstår som følge av forskjeller i tidspunkt for renteregulering for foretakets eiendeler og gjeld. Risikoen knyttet til slike ubalanser reduseres ved hjelp av derivatkontrakter. Alle innlån er i norske kroner. Hele utlånsporteføljen består av lån i norske kroner.

14.1 MÅLING AV MARKEDSRISIKO

Renterisiko måles som verdiendring ved ett prosentpoengs endring i alle renter.

14.2 RENTERISIKO

Retningslinje for markedsrisiko er konsernets overordnede retningslinjer, krav og rammer knyttet til markedsrisiko. Retningslinjen slår fast at markedsrisikoen skal søkes redusert slik at den samlede markedsrisikoen er lav. Det fremgår videre at konsernet ikke aktivt skal ta posisjoner som eksponerer konsernet for markedsrisiko. Videre er det i retningslinjen fastsatt rammer for renterisiko både for den samlede renterisikoen for uendelig tidshorisont og for rullerende 12-månedersperioder. Rammene er satt som et fast kronebeløp, og nivået på rammene skal sikre at den vedtatte lave markedsrisikoprofilen etterleves. Det operative ansvaret for

styring av virksomhetens markedsrisiko tilligger finansavdelingen i KLP Banken. Avdeling for risikostyring og compliance rapporterer den faktiske eksponering i forhold til rammer etter retningslinjer fastsatt av styret.

Renterisiko oppstår fordi rentebindingstiden for bankens eiendeler og gjeld ikke er sammenfallende. Gapet i tabellen under viser forskjellen mellom eiendeler og gjeld som kan rentereguleres innenfor de gitte tidsintervallene. Reprisingstidspunkt viser løpetid frem til neste avtalte rentereguleringstidspunkt. Flytende lån og innskudd, samt kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner er lagt i tidsintervallet inntil 1 måned, mens fastrentelån, verdipapirer og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer er lagt i tidsintervallet der det er avtalt renteregulering.

RENTERISIKO KLP BANKHOLDING AS**Reprisingstidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2019**

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån til og fordringer på kunder	0	0	0	0	0	0
Rentebærende verdipapirer	0	0	0	0	0	0
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4 416	4 416	0	0	0	0
Sum	4 416	4 416	0	0	0	0
Gjeld til finansinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0
Nettogap	4 416	4 416	0	0	0	0

NOTE 14 Markedsrisiko - forts.

RENTERISIKO KLP BANKHOLDING KONSERN

Reprisingstidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2019

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån til og fordringer på kunder	34 762 870	14 069 989	17 443 602	759 835	2 020 253	469 191
Rentebærende verdipapirer	3 084 000	339 000	2 745 000	0	0	0
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2 278 334	2 278 334	0	0	0	0
Sum	40 125 204	16 687 323	20 188 602	759 835	2 020 253	469 191
Innskudd fra kunder	11 486 525	11 486 525	0	0	0	0
Gjeld til finansinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	25 718 000	5 314 000	18 400 000	904 000	600 000	500 000
Sum	37 204 525	16 800 525	18 400 000	904 000	600 000	500 000
Gap	2 920 679	-113 202	1 788 602	-144 165	1 420 253	-30 809
Finansielle derivater	0	-159 658	1 340 585	358 391	-1 338 509	-200 809
Nettogap	2 920 679	-272 860	3 129 187	214 226	81 744	-231 618

RENTERISIKO KLP BANKHOLDING AS

Reprisingstidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2018

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån til og fordringer på kunder	0	0	0	0	0	0
Rentebærende verdipapirer	0	0	0	0	0	0
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4 467	4 467	0	0	0	0
Sum	4 467	4 467	0	0	0	0
Gjeld til finansinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	0	0	0
Sum	0	0	0	0	0	0
Nettogap	4 467	4 467	0	0	0	0

NOTE 14 Markedsrisiko - forts.**RENTERISIKO KLP BANKHOLDING KONSERN****Reprisingstidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2018**

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån til og fordringer på kunder	33 275 990	13 033 103	16 333 316	1 187 843	2 216 277	505 451
Rentebærende verdipapirer	1 998 381	501 688	1 496 693	0	0	0
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 495 232	1 495 232	0	0	0	0
Sum	36 769 603	15 030 023	17 830 009	1 187 843	2 216 277	505 451
Innskudd fra kunder	10 661 749	10 661 749	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 942 000	10 085 000	10 929 000	1 078 000	1 350 000	500 000
Sum	34 603 749	20 746 749	10 929 000	1 078 000	1 350 000	500 000
Gap	2 165 854	-5 716 726	6 901 009	109 843	866 277	5 451
Finansielle derivater	0	-5 918	1 781 751	-766 027	-820 509	-189 297
Nettogap	2 165 854	-5 722 644	8 682 760	-656 184	45 768	-183 846

Konsernets rentefølsomhet per 31. desember 2019 (2018), målt som verdiendring ved ett prosentpoengs endring i alle renter utgjorde 7,4 (0,2) millioner kroner.

NOTE 15 Likviditetsrisiko

Med likviditetsrisiko forstås risikoen for at virksomheten ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.

15.1 STYRING AV LIKVIDITETSRISIKO

For konsernet er det etablert en retningslinje for likviditetsrisiko som inneholder prinsipper, retningslinjer, krav

og rammer som gjelder for styring av likviditetsrisikoen. Retningslinjen inneholder ulike krav og rammer for å etterleve den ønskede likviditetsrisikoprofilen, herunder mål for innskuddsdekning, rammer for refinansieringsbehov for ulike tidshorisonter og krav til likviditetsbuffer. Styret har videre vedtatt en beredskapsplan for likviditetskriser som del av retningslinjen for likviditetsrisiko. I tillegg til krav på konsernnivå er det etablert egne

spesifikke krav for datterforetak, herunder krav til stadig positiv kontantstrøm, rammer for refinansieringsbehov og krav til likviditetsreserve og trekkrettighet. Det operative ansvaret for styring av foretakets likviditetsrisiko tilligger finansavdelingen i banken. Avdeling for risikostyring og compliance rapporterer foretakets faktiske eksponering i forhold til rammer etter retningslinjer fastsatt av styret.

NOTE 15 Likviditetsrisiko - forts.**15.2 FORFALLSANALYSE**

Tabellene nedenfor viser forfallsanalyse av konsernets eiendeler og gjeld inkludert stipulerte renter.

LIKVIDITETSRIKIO KLP BANKHOLDING KONSERN**Forfallsanalyse for eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2019**

TUSEN KRONER	Sum	Udefinert	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	43 052 843	0	133 025	343 929	1 715 625	11 125 409	29 734 854
Kredittkort	64 093	64 093	0	0	0	0	0
Verdipapirer	3 275 970	0	2 019	254 302	120 502	2 899 147	0
Fordringer på kredittinstitusjoner	1 502 209	0	1 502 209	0	0	0	0
Fordringer på sentralbanker	68 798	0	68 798	0	0	0	0
Sum	47 963 913	64 093	1 706 051	598 231	1 836 128	14 024 556	29 734 854
Gjeld til innskytere	11 486 525	11 486 525	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	28 094 897	0	33 208	409 192	2 178 108	24 950 388	524 000
Finansielle derivater	-23 920	0	-2 397	-5 426	-2 238	-18 508	4 650
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0	0
Sum	39 557 502	11 486 525	30 811	403 766	2 175 870	24 931 880	528 650
Netto kontantstrøm	8 406 411	-11 422 432	1 675 240	194 465	-339 742	-10 907 324	29 206 204

LIKVIDITETSRIKIO KLP BANKHOLDING KONSERN**Forfallsanalyse for eiendeler og forpliktelser per 31. desember 2018**

TUSEN KRONER	Sum	Udefinert	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	37 592 652	0	117 925	319 369	1 608 410	8 168 513	27 378 435
Kredittkort	67 246	67 246	0	0	0	0	0
Verdipapirer	2 095 671	0	2 011	192 737	98 215	1 802 708	0
Fordringer på kredittinstitusjoner	1 443 887	0	1 443 887	0	0	0	0
Fordringer på sentralbanker	60 238	0	60 238	0	0	0	0
Sum	41 259 694	67 246	1 624 061	512 106	1 706 625	9 971 221	27 378 435
Gjeld til innskytere	10 661 749	10 661 749	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	25 108 274	0	126 611	47 756	2 423 104	21 962 802	548 000
Finansielle derivater	50 553	0	2 486	9 305	9 622	42 852	-13 713
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0	0
Sum	35 820 576	10 661 749	129 097	57 062	2 432 727	22 005 654	534 287
Netto kontantstrøm	5 439 118	-10 594 504	1 494 964	455 044	-726 101	-12 034 433	26 844 148

NOTE 16 Utlån og fordringer

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER				
4 467	4 416	Bankinnskudd (herav bundne midler 2 658)	1 571 007	1 443 888
0	0	Hovedstol på utlån til konsernforetaket	0	0
0	0	Påløpte renter på bankinnskudd	0	0
0	0	Påløpte renter på utlån til konsernforetaket	0	0
4 467	4 416	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 571 007	1 443 888
UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER				
0	0	Hovedstol på utlån til kunder	34 769 527	33 272 780
0	0	Kredittkortportefølje	63 945	67 757
0	0	Overtrekk brukskonto	506	436
0	0	Nedskrivninger trinn 1 og 2	-1 328	-1 774
0	0	Nedskrivninger trinn 3	-2 547	-990
0	0	Påløpte renter	86 259	74 167
0	0	Over-/underkurs	-7 202	-9 970
0	0	Virkelig verdi sikring	24 585	71 598
0	0	Utlån til og fordringer på kunder	34 933 743	33 474 004

NOTE 17 Tap på utlån**RAMMEVERK FOR TAPSAVSETNINGER**

Den nye regnskapsstandarden IFRS 9 ble innført 1.1.2018 og endret metodikken for avsetninger for tap på finansielle instrumenter i regnskapet. Måling av nedskrivning for forventet tap avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs innregning. Ved lånets opprinnelse, og hvis kredittrisikoen ikke har økt vesentlig, skal lånet tapsnedskrives over tolv måneder (trinn 1). Dersom kredittrisikoen i lånet har økt vesentlig siden innvilgelse, skal lånet nedskrives over hele løpetiden (trinn 2). Denne metodikken erstatter det som tidligere ble behandlet som gruppenedskrivninger. For individuelle nedskrivninger er det ikke store endringer i den nye standarden IFRS 9 sammenlignet med reglene etter den gamle

standarden IAS 39. Individuelle tapsnedskrivninger kalles steg 3 og skal nedskrives over hele levetiden, slik som tidligere.

BEREGNING AV FORVENTET TAP

Forventet tap (ECL) beregnes som kundens engasjementsstørrelse ved mislighold (EAD) ganger sannsynlighet for mislighold (PD) ganger tapsgrad gitt mislighold (LGD).

Misligholdssannsynlighet (Probability of Default - PD) er en beregnet sannsynlighet basert på statistiske modeller for å estimere sannsynligheten for at et engasjement går i mislighold i løpet av de påfølgende 12 måneders periode (12 måneders PD). I tillegg til å beregne 12 måneders har banken utviklet PD-kurver som benyttes til å beregne

marginal-PDer for eksponeringens gjenværende levetid (Lifetime PD).

Tap gitt mislighold (Loss given default - LGD) er det banken forventer å tape gitt at et engasjement går i mislighold. Beregningen bygger på hvor sannsynlig det er at et misligholdt engasjement blir friskmeldt og forventet tap dersom engasjementet ikke blir friskmeldt.

Eksponering på misligholdstidspunktet (Exposure at default - EAD) er forventet eksponering mot kunden på et fremtidig misligholdstidspunkt.

I KLP Banken/konsernet er vurderingene av hva som anses å være en betydelig endring i kredittrisiko for boliglån basert på en kombinasjon av kvantitative

NOTE 17 Tap på utlån - forts.

og kvalitative indikatorer og "back-stops". Den viktigste driveren for betydelig endring i kredittrisiko for boliglån er endring i sannsynlighet for mislighold (PD) fra førstegangsinnregning og til rapporteringstidspunktet. En relativ endring i 12 mnd. PD på mer enn 2,5 anses som en vesentlig endring i kredittrisiko. I tillegg må endringen i 12 mnd. PD være minimum 0,6 prosentpoeng for at endringen skal vurderes som vesentlig. Engasjementer som er misligholdt i mer enn 30 dager vil automatisk bli plassert i trinn 2, og engasjementer med mislighold over enn 90 dager plasseres i trinn 3. Lånene går tilbake til trinn 2 og trinn 1 når kriteriene for betydelig endring i kredittrisiko og mislighold ikke lenger er oppfylt.

DEFINISJON AV MISLIGHOLD

Mislighold er definert som «et krav som er forfalt med mer enn 90 dager, eller en konto som er sammenhengende overtrukket i minimum 90 dager (minimumsbeløp 1000 kr). I tillegg er et engasjement ansett som misligholdt dersom det av forskjellige årsaker har blitt tapsmerket, for eksempel ved gjeldsforhandlinger, etablert gjeldsordning og/eller konkurs.

FORENKLET TAPSGRADMETODE

For produkter som banken ikke har utviklet egne PD- og LGD- (loss given default) modeller for benyttes forenklet tapsgradmetode. Her vil en endring i risikoklasse på minst én karakter fra første gangs innregning til rapporteringstidspunktet anses som en vesentlig økning i kredittrisiko. Dette gjelder for produktene seniorlån og kredittkort innen personmarkedet. For kredittkort har banken beregnet en tapsgrad basert på gjennomsnittlig estimert PD for kredittkortporteføljen innhentet fra eksternt kredittopplysningsbyrå og gjennomsnittlig LGD for kredittkort for perioden 2005-2014 beregnet av

inkassoselskap. For seniorlån benyttes en tapsgrad på 0,001 prosent basert på at seniorlån i prinsippet ikke kan gå i mislighold da produktet er slik at ingen renter eller avdrag skal betales på lånet før boligen selges eller kunden dør.

For offentlige utlån i KLP Kommune-kreditt AS benyttes også forenklet tapsgradmetode, men her med unntaket for lav kredittrisiko slik at alle lån ligger i trinn 1. For disse utlånene benyttes en tapsgrad på 0,001 prosent.

OPPFØLGING AV MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER

Boliglån/pantelån følges i dag opp av en avdeling i banken som håndterer spesialengasjement ved hjelp av restanselister og oppfølginger i aktivitetssystemet. KLP Banken/konsernet benytter i dag egeninkasso frem til og med rettslig inndrivelse og gjennomføring av salg/tvangssalg. Eventuell restgjeld etter realisering av pant blir oversendt inkassoselskap for videre oppfølging dersom det ikke lykkes å komme frem til en nedbetalingsavtale.

For kredittkort har KLP Banken/konsernet en avtale med et inkassoselskap hvor ubetalte terminer følges opp med førinkasso. Inkassoselskapet følger videre opp ubetalte krav med oppsigelse, rettslig inndrivelse og eventuelt overvåk i de sakene hvor rettslig inndrivelse hittil har vært forgjeves.

Individuell tapsnedskrivning

Boliglån med mislighold > 90 dager gjennomgås og følges opp jevnlig. I tillegg gjennomgås også engasjementer hvor banken har fått opplysninger om gjeldsforhandlinger eller andre forhold som skulle tilsi økt risiko. Det foretas en tapsvurdering av disse engasjementene. Pantesikkerheten vurderes med bakgrunn i tidligere fastsatt verdi, i tillegg til nye opplysninger om bankens pant i saken, for eksempel fra megler

hvis salg/tvangssalg allerede er igangsatt. Dersom realisasjonsverdien viser seg å kunne bli lavere enn engasjementets restgjeld, foretas en tapsnedskrivning av engasjementet.

Engasjementer hvor det er foretatt individuell tapsnedskrivning, følges opp med sikte på å få realisert bankens/konsernets pant. Dette kan skje ved avtale om ordinært salg eller at vi følger opp rettslig ved hjelp av tvangssalg. I noen tilfeller kan betalingsavtale for å komme helt a jour være den beste løsningen, hvis kunden har betjenings- evne til dette. I sistnevnte tilfelle vil tapsnedskrivningen bli opprettholdt i minimum 1 år etter at lånet er tilfredsstillende betjent, før engasjementet anses som friskmeldt.

Konstatering av tap

For boliglån/pantelån vil konstatering av tap skje først etter at pantet er realisert og videre rettslig pågang ikke har ført frem, det vil si etter begjæring om utleggsforretning ikke har gitt noe resultat. Saken legges da til overvåk hos inkassoselskap og følges opp rettslig med jevne mellomrom.

Kredittkort blir bokført som konstatert tap når en sak avsluttes på grunn av insolvens, eller legges til overvåk hos inkassoselskapet. En sak legges i hovedsak til overvåk etter at rettslig pågang ikke har ført frem. Avslutning/ettergivelse av en sak skjer når det ikke er noe å hente i boet etter død, ved konkurs eller ved gjeldsordning.

BESKRIVELSE AV INPUT, FORUTSETNINGER OG ESTIMERINGSTEKNIKKER I MODELLEN FOR FORVENTET TAP (ECL-MODELL)

KLP Banken/konsernet har i forbindelse med overgangen til IFRS 9 og nye metoder for tapsberegning utviklet PD- og LGD-modeller for bankens/

NOTE 17 Tap på utlån - forts.

konsernets boliglånsportefølje. Det er utviklet en PD-modell for nye boliglånskunder og en PD-modell for eksisterende boliglånskunder. Den første modellen benytter data som er tilgjengelig på søknadstidspunktet og er gyldig i 3 måneder etter innvilgelse. Den andre modellen slår inn etter 3 måneder, og benytter seg også av data som avhenger av kundens oppførsel (f.eks. antall overtrekksdager). Forklaringsvariabler i datagrunnlaget er alder, inntekt, antall purringer siste 12 måneder, antall overtrekksdager siste 12 måneder, belåningsgrad, medlåntaker, mislighold siste 12 måneder og produkttype.

Det ble benyttet logistisk regresjon for å lage PD-modellen. Denne metoden regnes som en bransjestandard for PD-modeller, det er enkelt å tolke og analysere output fra modellen og den kan gi høy forklaringsgrad gitt at visse forutsetninger er oppfylt. Metoden gjør det også mulig å kombinere rene kvantitative analyser med ekspertvurderinger, noe som var nyttig da datagrunnlaget var noe begrenset. Det ble gjort en grundig manuell analyse av et forholdsvis lite utvalg av potensielle variabler (grunnet begrenset datagrunnlag) for å komme frem til en optimal kombinasjon av variabler.

Det viktigste måltallet for en PD-modell er modellens diskriminerings-evne, dvs. muligheten til å skille dårlige kunder fra gode kunder. Diskriminerings- evnen måles ved hjelp av ROC (Receiver Operating Characteristic), som sier noe om hvor stor andel av prediksjonene som er korrekte. Modellen skal recalibreres en gang per år og da kan koeffisientverdiene bli oppdatert og man tilpasser seg det oppdaterte prediksjonsnivået.

Sannsynlighet for mislighold gjennom levetiden (Lifetime PD) benyttes for alle boliglån i KLP Banken

unntatt seniorlån. Sannsynlighet for mislighold over levetiden (LTPD) til en kontrakt beregnes basert på aggregerte tall for hele datagrunnlaget for historisk observert misligholdsfrekvens for hvert år i kontraktens levetid og den enkelte kontraktens sannsynlighet for mislighold 12 måneder etter oppstart. Resultatene fra modellutviklingen viser at misligholdsfrekvensen øker noe i år 2 før den deretter synker. Dette er i tråd med forventet resultat, ettersom man regner med at det tar litt tid før et nylig innvilget boliglån havner i problemer, slik at PD i år 2 er høyere enn i år 1. En kunde vil typisk strekke seg langt for å unngå mislighold på boliglånet, og vil typisk gå i mislighold på andre fordringer før han går i mislighold på boliglånet. Reduksjonen i PD på etter år 2 kan forklares med en «survivalship effect», dvs. at kontraktene som har ikke har misligholdt de første 2 årene typisk er av bedre kredittkvalitet, og etter hvert som lånene nedbetales så blir risikoen lavere. Erfaring fra bransjen er at kontrakter som har eksistert over en viss tid, konvergerer mot en stabil observert misligholdsfrekvens. For KLP Bankens/konsernets boliglånsportefølje er 3 år satt som parameter for når misligholdsnivået konvergerer mot et langsiktig PD-nivå. Det langsiktige PD-nivået er satt til 0,3 prosent, som tilsvarer gjennomsnittlig PD for de beste kontraktene i porteføljen.

Eksposering ved mislighold (EAD) benyttes for alle boliglån i KLP Banken/konsernet unntatt seniorlån. EAD-modellen har samme datautvalg som LTPD-modellen. Dersom en kontakt misligholdes vil kontraktens saldo på tidspunktet være bankens/konsernets eksponering mot kontrakten (exposure at default). Man kan uttrykke EAD for en kontrakt som en funksjon av sannsynligheten for at kontrakten ikke nedbetales innen tidspunkt t. For nedbetalingslån estimeres EAD på

tidspunkt t som kontraktens saldo på tidspunktet i henhold til nedbetalingsplanen multiplisert med sannsynligheten for at kontrakten ikke nedbetales innen tidspunkt t. Sannsynligheten for at en kontrakt avsluttes for tidlig innen år t er beregnet som en prosentandel for hvert år frem i tid fra 1 til 7 år.

Tap gitt mislighold (LGD)

En viktig del av beregningen av forventet tap er å se på hvor stor andel av de misligholdt kundene som blir friske. Banken/konsernet har sett på alle historiske mislighold over 90 dager og videre analysert endelig utfall av disse misligholdene. Resultatene av analysen viser en svært høy friskmeldingsgrad. KLP Banken/konsernet har siden oppstart håndtert mislighold og inkasso internt i banken/konsernet, og har én dedikert medarbeider som jobber med misligholdssakene i banken. Sakene følges tett, og det har vært et begrenset antall mislighold siden bankens oppstart. Analysen viser at banken har hatt minimale tap, og de fleste mislighold har blitt friskmeldt.

Friskmelding er definert som at kontoen er tilbake i løpende status (ikke lenger 90 dager over forfall/90 dager overtrukket over bankens vesentlighetsbeløp), eller at kontoen er avsluttet uten tap (typisk frivillig salg av pant eller refinansiering i annen bank). Ikke friskmeldt defineres som at inndrivelsesprosessen har resultert i at kontoen har et konstatert tap, eller at det er gjort en utleggsforretning mot kunden (tvangssalg av boligen eller inndrivelse av kausjon. Kunder med status "intet til utlegg" havner også i denne kategorien). Dersom kunden har inngått gjeldsordning defineres dette også som ikke friskmeldt. En siste mulighet er at vi ikke kjenner det endelige utfallet av misligholdet på grunn av kort tidshorisont mellom når misligholdstidspunktet og modelleringstidspunkt.

NOTE 17 Tap på utlån - forts.

Figuren under illustrerer de ulike utfallene et mislighold kan ha.

Observerert friskmeldingsgrad skal beregnes og valideres for hvert nytt år på samme måte som denne er beregnet under modellutviklingen. Dersom observert friskmeldingsgrad avviker med mer enn 10 prosentpoeng fra estimatet som er benyttet i IFRS 9-modellen, skal det gjennomføres en vurdering av om det er nødvendig med tiltak, f.eks. re-estimering av modellen.

FREMADSKUENDE INFORMASJON

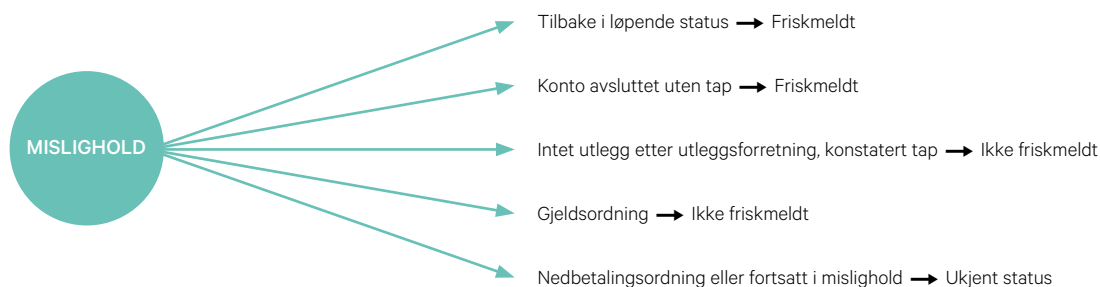
Et ledd i vurderingen av fremtidige tap er vurderingen av hvordan fremtiden vil se ut med tanke på de makroøkonomiske forholdene som påvirker bankenes kredittap, f.eks. rentenivå, boligpriser, arbeidsledighet m.fl. For å beregne forventet kredittap (ECL) har banken lagt

til grunn tre ulike scenarioer, som sannsynlighetsvektes basert på en vurdering av hvor sannsynlig hvert av de tre skiserte scenarioene er. Banken har lagt til grunn ett forventet utfall, ett pessimistisk utfall og ett optimistisk utfall for forventet kredittap, hvor de tre scenarioene har en faktor for utfall og en sannsynlighet for at scenarioet inntreffer. Summen av de vektete scenarioene utgjør det forventede kredittapet, og sannsynligheten for at hvert scenario inntreffer vil således påvirke det forventede kredittapet. I det negative scenarioet er det lagt til grunn et boligprisfall på 10 prosent og en økning i gjennomsnittlig PD på 32 prosent, mens friskmeldingsgraden faller med 5 prosentpoeng. Dette scenarioet er tillagt 20 prosent sannsynlighet. I det positive scenarioet har banken lagt til grunn at boligprisene øker med 5 prosent og at gjennomsnittlig

PD halveres. Dette scenarioet er tillagt 20 prosent sannsynlighet. Forventet scenario er således vektet med 60 prosent sannsynlighet.

Dersom man kun legger til grunn et pessimistisk scenario vil de forventede kredittapene omtrent tredoble seg, og dersom man kun legger til grunn et optimistisk scenario vil de forventede tapene omtrent 20 prosent av dagens tap.

KLP Bankens risikoforum vurderer hvert kvartal disse scenarioene og vektingen av disse med bakgrunn i endringer i makro eller andre forhold som vil kunne påvirke tapsnedskrivningene i banken.

NOTE 17 Tap på utlån - forts.**2019****KLP Bankholding AS**

Det er ikke noe tap i KLP Bankholding AS.

TAPSAVSETNINGER**Totalt tap på utlån og fordringer på kunder - alle segment**

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Avsetning 01.01.2019	3 452	879	990	5 321
Overføring til trinn 1	500	-500	0	0
Overføring til trinn 2	-86	86	0	0
Overføring til trinn 3	-29	-217	246	0
Netto endring	-360	-6	1 494	1 129
Nye tap	638	17	56	712
Fraregnet tap	-160	-54	-238	-452
Avsetning 31.12.2019	3 955	205	2 549	6 710
Endring (01.01.2019 - 31.12.2019)	502	-674	1 559	1 388

Tap på utlån og fordringer på kunder vurdert til amortisert kost

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Avsetning 01.01.2019	1 036	738	990	2 764
Overføring til trinn 1	375	-375	0	0
Overføring til trinn 2	-60	60	0	0
Overføring til trinn 3	-27	-216	244	0
Netto endring	-244	-28	1 501	1 230
Nye tap	184	14	50	249
Fraregnet tap	-81	-46	-238	-365
Avsetning 31.12.2019	1 183	148	2 547	3 878
Endring (01.01.2019 - 31.12.2019)	147	-590	1 557	1 114

Tap på ubenyttet kreditt

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Avsetning 01.01.2019	2 416	141	0	2 557
Overføring til trinn 1	125	-125	0	0
Overføring til trinn 2	-26	26	0	0
Overføring til trinn 3	-2	-1	3	0
Netto endring	-115	22	-1	-94
Nye tap	453	3	0	457
Fraregnet tap	-79	-8	0	-88
Avsetning 31.12.2019	2 772	58	2	2 832
Endring (01.01.2019 - 31.12.2019)	356	-83	2	274

NOTE 17 Tap på utlån - forts

Individuelle tapsnedskrivninger foretas manuelt for hver enkelt sak basert på status og eventuell pantesikkerhet for lånet. Eksempel, hvis et misligholdt lån har gått til tvangssalg og det viser seg at lånets panteverdi/realisasjonsverdi

ikke vil dekke inn lånets restgjeld, blir 'differansen' bokført som individuell tapsnedskrivning. Når pant er realisert og forsøk på videre inndrivelse ikke har ført frem, blir restkravet lagt til langtidsovervåk (vi bruker i dag Lindorff til

til slik oppfølging). Restlånet blir da bokført som konstatert tap og går ut av selve balansen. Hvis det lykkes å inn-drive midler på de konstaterte tapene i fremtiden, vil disse komme som inn-gang på tidligere tap.

Balansført verdi utlån og fordringer på kunder - alle segment

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Brutto utlån 01.01.2019	33 238 762	121 631	56 271	33 416 664
Overføring til trinn 1	53 692	-53 692	0	0
Overføring til trinn 2	-43 102	45 186	-2 084	0
Overføring til trinn 3	-10 046	-7 536	17 582	0
Netto endring	-918 813	-5 359	-2 034	-926 207
Nye utlån	8 869 846	15 355	26 448	8 911 649
Fraregnet lån	-6 410 131	-62 383	-10 144	-6 482 658
Brutto utlån 31.12.2019	34 780 207	53 202	86 038	34 919 447

Bokført verdi utlån og fordringer på kunder vurdert til amortisert kost

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Brutto utlån 01.01.2019	33 238 762	121 631	56 271	33 416 664
Overføring til trinn 1	53 692	-53 692	0	0
Overføring til trinn 2	-43 102	45 186	-2 084	0
Overføring til trinn 3	-10 046	-7 536	17 582	0
Netto endring	-918 813	-5 359	-2 034	-926 207
Nye utlån	8 869 846	15 355	26 448	8 911 649
Fraregnet lån	-6 410 131	-62 383	-10 144	-6 482 658
Brutto utlån 31.12.2019	34 780 207	53 202	86 038	34 919 447

NOTE 17 Tap på utlån - forts

Eksponering -ubenyttet kreditt

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Brutto utlån 01.01.2019	757 939	5 525	0	763 465
Overføring til trinn 1	4 894	-4 894	0	0
Overføring til trinn 2	-2 202	2 202	0	0
Overføring til trinn 3	-167	-32	199	0
Netto endring	51 080	-332	-129	50 620
Nye utlån	152 876	121	0	152 996
Fraregnet lån	-72 156	-333	0	-72 489
Brutto utlån 31.12.2019	892 264	2 258	71	894 592

TUSEN KRONER	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
RESULTATFØRTE TAP BESTÅR AV:		
Endring tapsavsetninger i trinn 1, 2 og 3	-6 653	-6 382
Konstaterte tap	-239	-512
Inngått på tidligere konstaterte tap	250	56
Totale tap i resultatregnskapet	-6 642	-6 838

NOTE 17 Tap på utlån - forts

2018

KLP BANKHOLDING AS

Det er ikke noe tap i KLP Bankholding AS.

Totalt tap utlån og fordringer på kunder - alle segment

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Avsetning 01.01.2018	2 964	524	2 639	6 128
Overføring til trinn 1	185	-185	0	0
Overføring til trinn 2	-150	150	0	0
Overføring til trinn 3	0	-21	21	0
Netto endring	-203	403	-1 618	-1 418
Nye tap	812	144	0	955
Fraregnet tap	-156	-136	-53	-344
Avsetning 31.12.2018	3 452	879	990	5 321
Endring (01.01.2018 - 31.12.2018)	488	354	-1 649	-807

Tap på utlån og fordringer på kunder vurdert til amortisert kost

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Avsetning 01.01.2018	835	514	2 639	3 988
Overføring til trinn 1	182	-182	0	0
Overføring til trinn 2	-79	79	0	0
Overføring til trinn 3	0	-21	21	0
Netto endring	-76	341	-1 618	-1 352
Nye tap	220	137	0	358
Fraregnet tap	-47	-130	-53	-229
Avsetning 31.12.2018	1 036	738	990	2 764
Endring (01.01.2018 - 31.12.2018)	200	225	-1 649	-1 224

NOTE 17 Tap på utlån - forts

Tap på ubenyttet kreditt

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Avsetning 01.01.2018	2 020	5	0	2 025
Overføring til trinn 1	4	-4	0	0
Overføring til trinn 2	-71	71	0	0
Overføring til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-127	62	0	-65
Nye tap	591	6	0	598
Avsetning 31.12.2018	2 416	141	0	2 557

Individuelle tapsnedskrivninger foretas manuelt for hver enkelt sak basert på status og eventuell pantesikkerhet for lånet. Eksempel, hvis et misligholdt lån har gått til tvangssalg og det viser seg at lånets panteverdi/realisasjonsverdi ikke vil dekke inn lånets restgjeld, blir 'differansen' bokført som individuell tapsnedskrivning. Når pant er realisert og

forsøk på videre inndrivelse ikke har ført frem, blir restkravet lagt til langtidsovervåk (vi bruker i dag Lindorff til langtidsovervåk). Restlånet blir da bokført som konstatert tap og går ut av selve balansen. Det er dette som i hovedsak har skjedd i 4. kvartal. Et større restlån etter tvangssalg av pant (ca. 1,9 mill.) er overført til konstatert tap. Dermed blir den

individuelle tapsnedskrivning, redusert mens de konstaterte tapene har økt tilsvarende. Hvis det lykkes å inndrive midler på de konstaterte tapene i fremtiden, vil disse komme som inngang på tidligere tap.

Balanseført verdi utlån og fordringer på kunder - alle segment

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Brutto utlån 01.01.2018	26 070 908	577 960	57 289	26 706 157
Overføring til trinn 1	273 508	-270 739	-295	2 473
Overføring til trinn 2	-48 660	48 660	0	0
Overføring til trinn 3	-927	-6 132	7 060	0
Netto endring	-969 177	-1 476	221	-970 432
Nye utlån	10 269 425	54 018	0	10 323 443
Fraregnet lån	-2 356 315	-280 660	-8 003	-2 644 978
Brutto utlån 31.12.2018	33 238 762	121 631	56 271	33 416 664

NOTE 17 Tap på utlån - forts**Bokført verdi utlån og fordringer på kunder vurdert til amortisert kost**

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Brutto utlån 01.01.2018	26 070 908	577 960	57 289	26 706 157
Overføring til trinn 1	273 508	-270 739	-295	2 473
Overføring til trinn 2	-48 660	48 660	0	0
Overføring til trinn 3	-927	-6 132	7 060	0
Netto endring	-969 177	-1 476	221	-970 432
Nye utlån	10 269 425	54 018	0	10 323 443
Fraregnet lån	-2 356 315	-280 660	-8 003	-2 644 978
Brutto utlån 31.12.2018	33 238 762	121 631	56 271	33 416 664

Eksposering -ubenyttet kreditt

KLP BANKHOLDING KONSERN TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	Total
Brutto utlån 01.01.2018	608 092	1 830	0	609 922
Overføring til trinn 1	34 517	-1 787	0	32 730
Overføring til trinn 2	-6 735	6 735	0	0
Overføring til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-21 896	-1 503	0	-23 399
Nye utlån	143 961	250	0	144 212
Brutto utlån 31.12.2018	757 939	5 525	0	763 465

NOTE 18 Nedskrevne eiendeler

KLP BANKHOLDING KONSERN		1. Kontrakt- beløp på lån som er nedskrevet, men som fortsatt kan inndrives	2. Ned- skrevet i regnskapet	3. Ute- stående som kan inndrives	4. Antatt panteverdi av sik- kerheter for beløp som kan inndrives	5. Punkt 3-4 ekspo- nering uten sikkerheter	6. Punkt 4 i % av punkt 3
31.12.2019 TUSEN KRONER		Brutto eksponering	Nedskrevet	Videreført	Verdi av sikkerhet	Netto eksponering	Sikringsgrad
NEDSKRIVING AV FINANSIELLE EIENDELER							
Boliglån med pant	Pant	3 635	-1 794	3 635	1 841	1 794	50,6 %
Boliglån med realisert pant (konstaterte tap)	Ingen	3 426	-3 426	3 426	0	3 426	0,0 %
Kredittkort (konstaterte tap)	Ingen	8 581	-8 581	8 581	0	8 581	0,0 %
Total		15 642	-13 801	15 642	1 841	13 801	11,8 %

	31.12.2019
Misligholdte lån med individuell nedskrivning	3 635
Misligholdte lån i balansen (uten individuell nedskrivning)	82 403
Sum mislighold	86 038
Boliglån sikret med pant	79 066
Mislighold over 90 dager uten pantesikkerhet	6 972
Øvrige tapsutsatte lån med individuell nedskrivning	0

NOTE 18 Nedskrevne eiendeler - forts.

KLP BANKHOLDING KONSERN		1. Kontraks- beløp på lån som er nedskrevet, men som fortsatt kan inndrives	2. Ned- skrevet i regnskapet	3. Ute- stående som kan inndrives	4. Antatt panteverdi av sik- kerheter for beløp som kan inndrives	5. Punkt 3-4 ekspo- nering uten sikkerheter	6. Punkt 4 i % av punkt 3
31.12.2018 TUSEN KRONER		Brutto eksponering	Nedskrevet	Videreført	Verdi av sikkerhet	Netto eksponering	Sikrings- grad
NEDSKRIVING AV FINANSIELLE EIENDELER							
Boliglån med pant	Pant	5 723	-827	5 723	4 896	827	85,5 %
Boliglån med realisert pant (konstaterte tap)	Ingen	3 039	-3 039	3 039	0	3 039	0,0 %
Kredittkort (konstaterte tap)	Ingen	4 179	-4 179	4 110	0	4 110	0,0 %
Total		12 941	-8 045	12 872	4 896	7 976	38,0 %

	31.12.2018
Misligholdte lån med individuell nedskrivning	2 528
Misligholdte lån i balansen (uten individuell nedskrivning)	53 743
Sum mislighold	56 271
Boliglån sikret med pant	47 606
Mislighold over 90 dager uten pantesikkerhet	8 665
Øvrige tapsutsatte lån med individuell nedskrivning	3 333

KLP Banken følger opp engasjementer som misligholdt når avdrag og renter ikke er betalt i tide og begrunnelsen er at kunden ikke kan eller vil gjøre opp. Restanser over 90 dager rapporteres alltid som mislighold. I tillegg er et engasjement ansett som misligholdt dersom det av forskjellige årsaker har blitt tapsmerket, for eksempel ved gjeldsforhandlinger, etablert gjelds-

ordning og/eller konkurs. Behovet for å nedskrive individuelle mislighold vurderes mot verdien av tilgjengelige sikkerheter for engasjementet.

Lån/kreditter hvor tap er konstatert blir lagt til overvåk hos inkassoselskap for videre inndrivelse og følges opp med jevne mellomrom. Lån/kreditter med individuell tapsnedskrivning, i hovedsak

pantelån, følges opp med avtale om ordinært frivillig salg eller ved bruk av rettslig inndrivelse som tvangssalg eller utleggsforretning. Etter at pant er realisert og dersom eventuell avtale om nedbetaling/innfrielse av restlån ikke overholdes blir saken oversendt inkassoselskap for videre oppfølging.

NOTE 19 Finansielle eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør**Det er ingen eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør i foretaket KLP Bankholding AS**

KLP BANKHOLDING KONSERN 31.12.2019		Relaterte beløp som ikke er presentert netto				
TUSEN KRONER						
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	40 849	0	40 849	-40 849	0	0
Sum	40 849	0	40 849	-40 849	0	0
GJELD						
Finansielle derivater	64 455	0	64 455	-40 849	-6 409	17 197
Sum	64 455	0	64 455	-40 849	-6 409	17 197

KLP BANKHOLDING AS**Det er ingen eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør i foretaket KLP Bankholding AS**

KLP BANKHOLDING KONSERN 31.12.2018		Relaterte beløp som ikke er presentert netto				
TUSEN KRONER						
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	62 483	0	62 483	-62 483	0	0
Sum	62 483	0	62 483	-62 483	0	0
GJELD						
Finansielle derivater	111 955	0	111 955	-62 483	-8 892	40 580
Sum	111 955	0	111 955	-62 483	-8 892	40 580

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av netting avtaler i KLP Bank konsernet. Notene viser derivatposisjoner i balansen.

NOTE 20 Verdipapirgjeld - børsnoterte obligasjoner med fortrinnsrett og sertifikater

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Obligasjoner, nominell verdi	27 168 000	25 876 000
0	0	Verdijusteringer	21 526	29 847
0	0	Påløpte renter	82 665	68 121
0	0	Egenbeholdning, nominell verdi	-1 450 000	-1 934 000
0	0	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	25 822 190	24 039 968
		Rente på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, på rapporteringstidspunkt	2,22 %	1,61 %

Renten er beregnet som et vektet gjennomsnitt på act/360-basis. Den inkluderer effekter av rentesikringer og amortiseringskostnader.

KLP BANKHOLDING AS

TUSEN KRONER	Balanse 31.12.2018	Emittert	Forfall/innløst tilbakekjøpt	Andre endringer	Balanse 31.12.2019
ENDRING AV GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER					
Obligasjoner, nominell verdi	0	0	0	0	0
Verdijusteringer	0	0	0	0	0
Påløpte renter	0	0	0	0	0
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	0	0	0

KLP BANKHOLDING KONSERN

TUSEN KRONER	Balanse 31.12.2018	Emittert	Forfall/innløst tilbakekjøpt	Andre endringer	Balanse 31.12.2019
ENDRING AV GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER					
Obligasjoner, nominell verdi	25 876 000	9 000 000	-7 708 000	0	27 168 000
Verdijusteringer	29 847	0	0	-8 320	21 526
Påløpte renter	68 121	0	0	14 543	82 665
Egenbeholdning, nominell verdi	-1 934 000	0	484 000	0	-1 450 000
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	24 039 968	9 000 000	-7 224 000	6 223	25 822 190

NOTE 21 Innskudd fra kunder

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Innskudd fra kunder uten avtalt løpetid	11 486 525	10 661 749
0	0	Sum innskudd fra kunder uten avtalt løpetid	11 486 525	10 661 749
KUNDEINNSKUDD FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER				
0	0	Innskudd fra kunder personmarked	9 897 685	8 747 851
0	0	Innskudd fra kunder offentlig marked	1 588 840	1 913 898
0	0	Sum innskudd fra kunder	11 486 525	10 661 749
Rente på innskudd fra kunder, på rapporteringstidspunkt			1,63 %	1,41 %

Renten er beregnet som et vektet gjennomsnitt på act/360-basis.

NOTE 22 Aksjer i konsernforetak

KLP Bankholding AS TUSEN KRONER	Org.nummer	Eierandel %	Anskaffelseskost	Bokført verdi 31.12.2019	Bokført verdi 31.12.2018
FORETAK I SAMME KONSERN					
KLP Banken AS	993821837	100	1 790 000	1 790 000	1 790 000

NOTE 23 Driftsmidler

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Anskaffelseskost 01.01	1244	1172
0	0	Anskaffet i perioden	0	72
0	0	Avgang i perioden	0	0
0	0	Anskaffelseskost 31.12	1 244	1 244
0	0	Akkumulerte avskrivninger tidligere år	-577	-430
0	0	Årets avskrivninger	-156	-148
0	0	Akkumulerte avskrivninger	-733	-577
0	0	Bokført verdi	511	667

NOTE 24 Leieavtaler

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2019	TUSEN KRONER		31.12.2019	
BRUKSRETTEIENDELER - EIENDOM				
0	Inngående balanse 01.01.		5 064	
0	Avskrivninger		-1 558	
0	Utgående balanse 31.12.		3 506	
LEIEFORPLIKTELSER - EIENDOM				
0	Inngående balanse 01.01.		5 064	
0	Avdrag		-1 491	
0	Utgående balanse 31.12.		3 573	
EIENDOM				
0	Rentekostander leieforpliktelser		82	

01.01.2019 ble IFRS 16 Leieavtaler implementert ved å bruke den modifiserte retrospektive metoden, uten krav om sammenligningstall. Hele effekten av overgangen er tatt mot åpningsbalansen 01.01.2019 og sammenligningstall for 2018 har derfor ikke blitt omarbeidet.

NOTE 25 Immaterielle eiendeler

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Anskaffelseskost 01.01	59 058	52 944
0	0	Tilgang	1 614	6 115
0	0	Anskaffelseskost 31.12	60 673	59 058
0	0	Akkumulerte avskrivninger tidligere år	-33 760	-25 790
0	0	Årets ordinære avskrivninger	-6 466	-7 969
0	0	Bokført verdi	20 447	25 299
		Avskrivningstid	3-7 år	

NOTE 26 Kapitaldekning

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
1 795 000	1 795 000	Aksjekapital og overkurs	1 795 000	1 795 000
-405	-464	Annen egenkapital	430 097	347 247
1 794 595	1 794 536	Sum egenkapital	2 225 097	2 142 247
0	0	Verdijustering som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-3 119	-2 015
0	0	Fradrag goodwill og andre immatrielle eiendeler	-20 447	-25 299
-128	-145	Utsatt skattefordel	-10 341	-8 796
1 794 467	1 794 391	Ren kjernekapital	2 191 190	2 106 137
0	0	Tilleggskapital	0	0
0	0	Tilleggskapital	0	0
1 794 467	1 794 391	Sum tellende ansvarlig kapital	2 191 190	2 106 137
143 363	143 278	Kapitalkrav	914 537	837 880
1 651 104	1 651 113	Overskudd av ansvarlig kapital	1 276 654	1 268 257
Beregningsgrunnlag kredittrisiko:				
893	883	Institusjoner	308 613	299 963
1 790 000	1 790 017	Foretak	0	0
0	0	Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	6 575 624	5 922 925
0	0	Lokale og regionale myndigheter	3 348 562	3 384 588
0	0	Massemarked	170 558	82 717
0	0	Obligasjoner med fortrinnsrett	273 712	156 334
0	0	Forfalte engasjementer	97 389	63 181
0	0	Øvrige engasjementer	57 476	62 714
1 790 893	1 790 900	Beregningsgrunnlag kredittrisiko	10 831 934	9 972 422
143 271	143 272	Kredittrisiko	866 555	797 794
92	6	Operasjonell risiko	47 885	39 962
0	0	Beregningsgrunnlag for risiko for svekket kredittverdighet hos motpart	97	124
143 363	143 278	Samlet kapitalkrav eiendeler	914 537	837 880
100,1%	100,2%	Ren kjernekapitaldekning prosent	19,2%	20,1%
0,0%	0,0%	Tilleggskapital prosent	0,0%	0,0%
100,1%	100,2%	Kapitaldekning prosent	19,2%	20,1%
100,0%	100,0%	Uvektet kapitaldekning	5,4%	5,6%

NOTE 26 Kapitaldekning - forts.

Kapitalkrav per 31.12.2019	Kjernekapital	Tilleggskapital	Ansvarlig kapital
Minstekrav uten buffere	4,5 %	3,5 %	8,0 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	0,0 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %	0,0 %	3,0 %
Motsyklisk buffer	2,5 %	0,0 %	2,5 %
Pilar 2-tillegg	1,5 %	0,0 %	1,5 %
Gjeldende kapitalkrav inklusiv buffere	14,0 %	3,5 %	17,5 %
Minstekrav til uvektet kjernekapital	3,0 %	0,0 %	3,0 %
Krav om buffer i kjernekapital for banken	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Kapitalkrav uvektet kjernekapital	3,0 %	0,0 %	3,0 %

KLP Banken har fått innvilget unntak fra bufferkravet til uvektet kjernekapitalandel ihht. CRR/CRD IV-forskriften § 5.

NOTE 27 Skatt

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
2018	2019	TUSEN KRONER	2019	2018
-89	-76	Regnskapsmessig resultat før skatt	102 184	83 340
ANDRE RESULTATKOMPONENTER				
0	0	Estimatavvik pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler	7 182	-2 326
0	0	Verdiregulering andre instrumenter enn aksjer via OCI	155	171
FORSKJELLER MELLOM REGNSKAPSMESSIG- OG SKATTEMESSIG RESULTAT				
0	0	Tilbakeføring av verdiendring finansielle eiendeler	4 146	-44 813
0	0	Andre permanente forskjeller	209	-4 293
0	0	Endring i forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig inntekt	4 131	48 316
-89	-76	Skattemessig resultat	118 007	80 395
0	0	Mottatt konsernbidrag med skattemessig effekt	0	0
0	0	Avgitt konsernbidrag med skattemessig effekt	0	0
-89	-76	Grunnlag for betalbar skatt	118 007	80 395
-494	-583	Fremførbart underskudd fra tidligere år	-583	-494
-89	-76	Årets endring i fremførbart underskudd	-76	-89
-583	-659	Sum fremførbart underskudd per 31.12	-659	-583
AVSTEMMING AV GRUNNLAG FOR UTSATT SKATT/SKATTEFORDEL				
UTSATT SKATTEFORDEL KNYTTET TIL				
0	0	Driftsmidler	-553	-608
0	0	Finansielle instrumenter	-7 301	-4 250
0	0	Sikring av innlån	-808	-8 693
0	0	Pensjonsforpliktelse	-8 912	-9 566
0	0	Andre forskjeller	17	-505
0	0	Sum utsatt skattefordel	-17 557	-23 621
UTSATT SKATT KNYTTET TIL				
0	0	Utlån til kunder og kredittforetak	2 733	14 954
0	0	Verdipapirer	10	0
0	0	Sikring av innlån	4 617	0
0	0	Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	7 360	14 954
0	0	Netto utsatt skatt/skattefordel	-10 197	-8 667

NOTE 27 Skatt - forts.

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
2018	2019	TUSEN KRONER	2019	2018
-583	-659	Fremførbart underskudd	-659	-583
-128	-145	Utsatt skatt på fremførbart underskudd	-145	-128
-128	-145	Utsatt skattefordel	-10 342	-8 796
-128	-145	Balansført utsatt skattefordel	-10 342	-8 796
0	0	Skatt av konsernbidrag	28 143	19 431
0	0	Balansført betalbar skatt	28 143	19 431
OPPSUMMERING AV ÅRETS SKATTEKOSTNAD				
0	0	Resultatført skatt som vedrører tidligere år	0	4
-15	-17	Endring av utsatt skatt	-1 627	-1 290
0	0	Endringen av utsatt skatt ført dir mot egenkapital	0	718
0	0	Skatt på avgitt konsernbidrag	28 143	19 431
-15	-17	Resultatført skatt	26 516	18 863
16,4 %	22,0 %	Effektiv skatteprosent	24,2 %	23,2 %
-89	-76	Regnskapsmessig resultat før skatt	102 184	83 340
0	0	Poster i utvidet resultat før skatt	7 182	-2 326
-89	-76	Totalresultat før skatt	109 366	81 014
-20	-17	Skattekostnad ved nominell skattesats	27 341	20 254
-15	-17	Skattekostnad ved effektiv skattesats	26 478	18 820
-6	0	Forskjell i skattekostnad mellom nominell og effektiv skattesats	863	1 434
0	0	Korrigert skatt fra tidligere år	0	-4
0	0	Skatt på permanente forskjeller	-52	1 073
0	0	Skatt ført direkte mot egenkapital	0	-718
-6	0	Endring i utsatt skatt/skattefordel som følge av endret skattesats	916	1 082
-6	0	Total	863	1 434

NOTE 28 Pensjonsansvar egne ansatte

Hoveddelen av pensjonsansvaret er dekket gjennom KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen"). Foretaket tilbyr også pensjonsordning utover Fellesordningen. Denne forpliktelsen dekkes over driften. Fellesordningen er en ytelsesbasert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Foretaket har AFP-ordning. Den regnskapsmessige behandling av pensjonsforpliktelser er nærmere beskrevet i note 2.

TUSEN KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2019	Felles- ordningen	Over drift	2018
PENSJONSKOSTNADER						
Nåverdi av årets opptjening	9 030	452	9 483	8 732	476	9 207
Administrasjonsomkostning	205	0	205	220	0	220
Planendring	547	0	547	0	0	0
Arbeidsgiveravgift - Pensjonskostnad	1 379	64	1 443	1 262	67	1 329
Finansskatt - Pensjonskostnad	489	23	512	448	24	471
Resultatført pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift og adm	11 650	539	12 189	10 661	566	11 227
NETTO FINANSKOSTNAD						
Rentekostnad	1 978	326	2 304	1 560	271	1 831
Forventet avkastning	-1 301	0	-1 301	-1 051	0	-1 051
Forvaltningsomkostning	99	0	99	125	0	125
Netto rentekostnad	775	326	1 101	634	271	905
Arbeidsgiveravgift - Netto rentekostnad	109	46	155	89	38	128
Finansskatt - Netto rentekostnad	39	16	55	32	14	45
Netto rentekostnad inkl. arbeidsgiveravgift	923	389	1 312	755	322	1 077
ESTIMATAVVIK PENSJONER						
Aktuarielt tap (gevinst)	-5 765	-265	-6 030	701	1 252	1 953
Arbeidsgiveravgift	-813	-37	-850	99	177	275
Finansskatt	-288	-13	-302	35	63	98
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. arbeidsgiveravgift	-6 867	-315	-7 182	835	1 491	2 326
Sum pensjonskostnad inkl. rentekostnad og estimatavvik	5 707	612	6 319	12 251	2 380	14 631
PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	76 843	12 107	88 950	67 148	12 599	79 747
Pensjonsmidler	59 017	0	59 017	47 619	0	47 619
Netto forpliktelse før arb.avgift og finansskatt	17 825	12 107	29 932	19 529	12 599	32 128
Arbeidsgiveravgift	2 513	1 707	4 220	2 754	1 776	4 530
Finansskatt	891	605	-302	976	630	1 606
Brutto påløpt forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	21 230	14 419	35 649	23 259	15 006	38 265
Netto forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	21 230	14 419	35 649	23 259	15 006	38 265
AVSTEMMING PENSJONSFORPLIKTELSE						
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 01.01	23 259	15 006	38 265	18 339	13 102	31 440
Resultatført pensjonskostnad	11 650	539	12 189	10 661	566	11 227
Resultatført finanskostnad	923	389	1 312	755	322	1 077
Aktuarielle gevinst og tap inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	-6 867	-315	-7 182	835	1 491	2 326
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	-6 495	-1 006	-7 501	-6 155	-56	-6 211
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-325	-50	-375	-308	-20	-328
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	-916	-142	-1 058	-868	-400	-1 267
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 31.12	21 230	14 419	35 649	23 259	15 006	38 265

NOTE 28 Pensjonsansvar egne ansatte - forts.

TUSEN KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2019	Felles- ordningen	Over drift	2018
ENDRING I PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto pensjonsmidler 01.01 før planendring	70 878	15 006	85 884	59 850	13 102	72 952
Planendring	624	0	624	0	0	0
Brutto pensjonsmidler 01.01 etter planendring	71 502	15 006	86 508	59 850	13 102	72 952
Nåverdi av årets opptjening	9 030	452	9 483	8 732	476	9 207
Rentekostnad	1 978	326	2 304	1 560	271	1 831
Aktuarielt tap (gevinst) brutto pensjonsforpliktelse	-1 643	-315	-1 958	1 340	1 491	2 831
Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnad	1 302	64	1 366	1 262	67	1 329
Arbeidsgiveravgift av netto rentekostnad	109	46	155	89	38	128
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-916	-142	-1 058	-868	-56	-924
Finansskatt av pensjonskostnad	489	23	512	448	24	471
Finansskatt av netto rentekostnad	39	16	55	32	14	45
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-325	-50	-375	-308	-20	-328
Utbetalinger	-1 318	-1 006	-2 324	-1 259	-400	-1 659
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	80 247	14 419	94 667	70 878	15 006	85 884
ENDRING I PENSJONSMIDLER						
Pensjonsmidler 01.01	47 619	0	47 619	41 512	0	41 512
Forventet avkastning	1 301	0	1 301	1 051	0	1 051
Aktuarielt (tap) gevinst på pensjonsmidlene	5 224	0	5 224	505	0	505
Administrasjonsomkostning	-205	0	-205	-220	0	-220
Finansomkostning	-99	0	-99	-125	0	-125
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	6 495	1 006	7 501	6 155	400	6 554
Utbetalinger	-1 318	-1 006	-2 324	-1 259	-400	-1 659
Pensjonsmidler 31.12	59 017	0	59 017	47 619	0	47 619
PENSJONSORDNINGENS OVER-/ UNDERFINANSIERING						
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	80 247	14 419	94 667	70 878	15 006	85 884
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	59 017	0	59 017	47 619	0	47 619
Netto pensjonsforpliktelse	21 230	14 419	35 649	23 259	15 006	38 265

	31.12.2019	31.12.2018
ØKONOMISKE FORUTSETNINGER (felles for alle pensjonsordningene)		
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %
Lønnsvekst	2,25 %	2,75 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,00 %	2,50 %
Pensjonsregulering	1,24 %	1,73 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %

Til målingen av pensjonskostnaden for 2019 anvendes forutsetninger per 31.12.2018, mens for beregning av pensjonsforpliktelsen 31.12.2019 anvendes forutsetninger og bestand per 31.12.2019. Forutsetningene er basert på markedssituasjonen per 31.12.2019 og er i samsvar med anbefaling fra regnskapsstiftelsen.

NOTE 28 Pensjonsansvar egne ansatte - forts.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER
KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen") en viktig del av grunnlaget for pensjonskostnader og pensjonsforpliktelse er hvordan dødelighet og uførhet gjør seg gjeldende blant medlemmene i pensjonsordningen.

KLP har lagt til grunn dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivinger.

Uttak av AFP (prosent i forhold til gjenværende arbeidstakere)
Kostnadene til AFP avhenger av hvor

mange i hvert årskull som tar ut AFP. Ved fylte 62 år er det 42,5 prosent som går av med AFP-pensjon.

Det er bare de som er ansatt og i arbeid helt frem til pensjoneringen som har rett til AFP. Dette er tatt hensyn til i beregningen av AFP-forpliktelsen.

FRIVILLIG AVGANG FOR FELLESORDNING (I %)						
Alder (i år)	<24	24-29	30-39	40-49	50-55	>55
Turnover	25 %	15 %	7,5 %	5 %	3 %	0 %

Pensjoner over driften

Uttak av AFP/tidligpensjon er ikke relevant for denne ordningen. Når det gjelder levealder, er samme variant av K2013E lagt til grunn som i Fellesordningen.

ANTALL	Fellesordningen	Over drift	2019	Fellesordningen	Over drift	2018
MEDLEMSTATUS						
Antall aktive	76	2	78	74	2	71
Antall oppsatte (tidligere ansatte med oppsatte rettigheter)	43	6	49	36	7	27
Antall pensjoner	16	1	17	14	1	14

ANTALL	2019	2018
PENSJONSMIDLENES SAMMENSETNING		
Eiendom	12,4 %	12,7 %
Utlån	12,5 %	12,1 %
Aksjer	25,9 %	21,4 %
Anleggs-/HTF- obligasjoner	29,1 %	29,1 %
Omløpsobligasjoner	15,0 %	18,4 %
Likviditet/pengemarked	5,2 %	6,3 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Pensjonsmidlene er basert på KLPs finansielle midler i kollektivporteføljen. Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av KLP ved utgangen av året. Verdijustert avkastning av eiendelene ble 8,55 prosent i 2019 og 1,45 prosent i 2018. Forventet innbetaling til ytelsesplaner etter ansettelsens opphør for perioden 1. januar 2020– 31. desember 2020 er 11,8 millioner kroner.

NOTE 28 Pensjonsansvar egne ansatte - forts.

SENSITIVITETSANALYSE PER 31.12.2019

Diskonteringsrenten reduseres med 0,5 %	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	9,9 %
Årets opptjening	15,1 %
Lønnsvekst økes med 0,25 %	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	1,5 %
Årets opptjening	3,2 %
Dødeligheten styrkes med 10 %	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	2,5 %
Årets opptjening	1,9 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på at alle andre forutsetninger er uendret. I praksis er det lite sannsynlig og endringer i noen forutsetninger er korrelerte. Beregningen av brutto pensjonsforpliktelse og årets opptjening i sensitivitetsanalysen er gjort etter samme metode som ved beregning av brutto pensjonsforpliktelse i balansen.

Durasjonen i fellesordningen er beregnet til 16,6 år.

NOTE 29 Lønn og forpliktelser for ledende personer m.v.

2019 TUSEN KRONER	Utbetalt fra KLP Bankholding AS				Utbetalt fra foretak i samme konsern					
	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2019	Avdragsplan ¹
LEDENDE ANSATTE										
Leif Magne Andersen, adm. direktør	-	-	-	-	2 170	168	792	4 097	2,00	A44
Carl Steinar Lous, avdelingsleder offentlig marked	-	-	-	-	1 342	27	384	2 002	2,00	A20/A32
Christopher A. Steen, avdelingsleder finans	-	-	-	-	1 326	39	250	1 805	2,00	A36
STYRET										
Sverre Thornes, leder	-	-	-	-	4 155	221	1 530	11 550	2,00	A45
Aage E. Schaanning	-	-	-	-	3 599	168	1 282	5 397	2,00	Fleksilån
Aina Iren Slettedal Eide	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingrid Aune ²	4	-	-	-	102	-	-	-	-	-
Karianne Oldernes Tung	1	-	-	-	27	-	-	-	-	-
Kjell Fosse	7	-	-	-	148	-	-	-	-	-
Christin Kleppe, valgt av og blant de ansatte	7	-	-	-	112	-	-	-	-	-
Espen Trandum, valgt av og blant de ansatte	7	-	-	-	112	-	-	-	-	-
ANSATTE										
Lån ansatte i KLP Bankholding konsern på ansattevilkår	-	-	-	-	-	-	-	136 722	-	-
Lån ansatte i KLP Bankholding konsern på ordinære vilkår	-	-	-	-	-	-	-	3 604	-	-

2018 TUSEN KRONER	Utbetalt fra KLP Bankholding AS				Utbetalt fra foretak i samme konsern					
	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons-opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2018	Avdragsplan ¹
LEDENDE ANSATTE										
Leif Magne Andersen, adm. direktør	-	-	-	-	2 110	162	765	4 230	2,30-2,40	A42/A44
Carl Steinar Lous, avdelingsleder offentlig marked	-	-	-	-	1 311	27	376	2 211	2,30	A20/A32
Christopher A. Steen, avdelingsleder finans	-	-	-	-	1 256	62	227	2 002	2,30	A36
STYRET										
Sverre Thornes, leder	-	-	-	-	4 016	201	1 496	11 939	2,30-2,40	A45
Aage E. Schaanning	-	-	-	-	3 498	163	1 255	5 779	2,30	Fleksilån
Aina Iren Slettedal Eide	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingrid Aune	7	-	-	-	154	-	-	-	-	-
Kjell Fosse	7	-	-	-	119	-	-	-	-	-
Christin Kleppe, valgt av og blant de ansatte	7	-	-	-	108	-	-	-	-	-
Espen Trandum, valgt av og blant de ansatte	7	-	-	-	108	-	-	-	-	-
ANSATTE										
Lån ansatte i KLP Bankholding konsern på ansattevilkår	-	-	-	-	-	-	-	60 657	-	-
Lån ansatte i KLP Bankholding konsern på ordinære vilkår	-	-	-	-	-	-	-	31 494	-	-

¹ A=Annuitetslån, siste avdrag. ² Avdød.

NOTE 29 Lønn og forpliktelser for ledende personer m.v. - forts.

Styret i KLP har fastsatt prinsipper og retningslinjer for godtgjørelse som gjelder for hele konsernet, samt etablert et godtgjørelsesutvalg som er et underutvalg av styret. Utvalget innstiller på og fører kontroll med at godtgjørelsesordningene i konsernet er i tråd med styrets prinsipper og retningslinjer.

Administrerende direktør har ingen avtale om prestasjonslønn (bonus) eller lønnsgaranti. Han har pensjonsalder på 65 år. All godtgjørelse er utbetalt fra det heleide datterforetaket KLP Banken AS.

Avdelingsleder offentlig marked innehar også stillingen som administrerende direktør i det heleide datter-datterforetaket KLP Kommunekreditt, men mottar ingen godtgjørelse for det vervet. All hans godtgjørelse ble utbetalt fra datterforetaket KLP Banken. Han har ingen avtale om prestasjonslønn (bonus) eller lønnsgaranti ved oppsigelse/avtalt fratreden. Hans pensjonsalder er 70 år.

Avdelingsleder finans innehar vervet som administrerende direktør i det heleide datter-datterforetaket KLP Boligkreditt AS. Han mottar ingen godt-

gjørelse for dette vervet, og har ingen avtale om prestasjonslønn (bonus) eller lønnsgaranti. All godtgjørelse til vedkommende er utbetalt fra datterforetaket KLP Banken AS. Hans pensjonsalder er 70 år.

For ansatte i KLP-konsernet med lønn over 12 G, og ansatte med lavere pensjonsalder enn 67 år, opptjenes pensjonsytelser også for lønn over 12G. Full alderspensjon i denne tilleggsdekningen utgjør 66% av lønn over 12G, og oppnås etter minst 30 års opptjening i ordningen. Ansatte med spesiell avtale om lavere pensjonsalder enn 67 år sikres alderspensjon tilsvarende 66% av all pensjonsgivende lønn fram til 67 år. Denne tilleggsordningen ble lukket 2. mai 2013 og gjelder ikke for ansatte som startet etter denne dato. Ordningen gjelder heller ikke for ansatte som var ansatt på dette tidspunkt i KLP, men som først etter denne dato mottar lønn over 12G.

Det foreligger ingen forpliktelser til å gi styreleder særskilt vederlag eller andre fordeler ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet.

Honorar for styremedlemmer fastsettes av generalforsamlingen. Styremedlemmer som er ansatt i KLP-konsernet uten å være valgt av og blant de ansatte mottar ikke honorar for styrevervet. Ytelser utover mottatt styrehonorar for styremedlemmer ansatt i KLP-konsernet oppgis bare dersom disse inngår i gruppen ledende ansatte i KLP-konsernet. Det samme gjelder for opplysninger om utlån.

Alle ytelser er oppgitt uten påslag for arbeidsgiveravgift.

KLP-konsernet tilbyr lån til ulike formål. Det er egne lånevilkår for ansatte, og ingen ledende ansatte har lånevilkår som avviker fra disse. Lån til eksterne styremedlemmer blir kun gitt til ordinære lånevilkår. Renterabatten som tilfaller den ansatte refunderes til det långivende konsernforetak.

Det vises forøvrig til beskrivelse av hovedprinsippene til fastsettelse av godtgjørelse i KLP-konsernet som kan søkes opp på klp.no.

NOTE 30 Antall ansatte

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
2018	2019		2019	2018
0	0	Antall fast ansatte 31.12.	69	68
0	0	Antall midlertidig ansatte 31.12.	9	9
0	0	Totalt antall ansatte 31.12.	78	77
0	0	Antall årsverk fast ansatte	66	66
0	0	Antall årsverk midlertidig ansatte	9	8
0	0	Totalt antall årsverk	75	74

NOTE 31 Lønn og administrasjonskostnader

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019	TUSEN KRONER	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
0	0	Lønn	51 343	49 400
0	0	Arbeidsgiveravgift	7 481	7 212
0	0	Finansskatt	2 653	2 560
0	0	Pensjoner (inkluderer arbeidsgiveravgift og finansskatt)	12 329	11 368
0	0	Andre ytelser	1 875	1 486
0	0	Sum lønn og administrasjonskostnader	75 681	72 026

NOTE 32 Andre eiendeler

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Mellomværende med foretak i samme konsern	2 189	289
0	0	Diverse fordringer	114	122
0	0	Forskuddsbetalte kostnader	6	2
0	0	Sum andre eiendeler	2 309	413

NOTE 33 Annen gjeld og avsetning for påløpte kostnader

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Mellomværende med foretak i samme konsern	15 339	52 187
0	25	Kreditorer	2 766	7 825
0	0	Diverse gjeld	5 631	5 710
0	0	Betalbar skattegjeld	28 143	19 431
0	25	Sum annen gjeld	51 879	85 154
0	0	Forskuddstrekk	2 622	3 227
0	0	Arbeidsgiveravgift	2 312	2 486
0	0	Finansskatt	836	900
0	0	Feriepenger	5 540	5 322
0	0	Pensjonsforpliktelser (inkluderer arbeidsgiveravgift og finansskatt)	35 649	38 265
0	0	Mva	208	0
0	0	Avsatte kostnader	2 382	1 917
0	0	Sum påløpte kostnader og forpliktelser	49 550	52 117

NOTE 34 Transaksjoner med nærstående parter

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019	TUSEN KRONER	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
RESULTATPOSTER				
0	0	KLP, honorarer låneforvaltning	58 843	58 000
0	0	KLP Kapitalforvaltning AS, honorar utførte tjenester	-166	-226
0	0	KLP, husleie	-2 765	-4 150
0	0	KLP Skipsbygget AS, husleie	-1 632	-1 554
0	0	KLP Bassengtomten AS, leie parkering	-63	-101
0	0	KLP Eiendomsdrift AS, andel felleskostnader kontorbygg	-449	-473
0	0	KLP, pensjonspremie	-12 329	-11 368
0	0	KLP, stabstjenester (selvkost)	-66 865	-67 616
0	0	KLP, subsidiert rente ansattlån	8 134	2 173
0	0	Sum	-17 292	-25 316

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
BALANSEPOSTER				
0	0	KLP, avregning lån	-15 144	-49 214
NETTO MELLOMVÆRENDE TIL				
0	0	KLP	912	-2 773
0	0	KLP konsernforetak, netto øvrige mellomværende	1 083	23
0	0	Sum	-13 149	-51 964

Transaksjoner med nærstående parter er gjennomført til generelle markedsbetingelser, med unntak av foretakets andel av fellesfunksjoner (stabstjenester), som er fordelt til selvkost. Alt mellomværende blir gjort opp fortløpende.

NOTE 35 Honorar til revisor

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
01.01.2018 -31.12.2018	01.01.2019 -31.12.2019	TUSEN KRONER	01.01.2019 -31.12.2019	01.01.2018 -31.12.2018
57	65	Ordinær revisjon	892	1 061
0	0	Attestasjonstjenester	64	278
4	0	Andre tjenester utenfor revisjonen	237	475
62	65	Sum honorar til revisor	1 193	1 814

Revisjonshonoraret periodiseres ikke, men kostnadsføres i henhold til mottatt faktura. Beløpene ovenfor er inklusive merverdiavgift.

NOTE 36 Betingede forpliktelser

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Ubenyttede kredittrammer utlån	649 868	561 905
0	0	Ubenyttet kreditt på utstedte kredittkort	234 061	201 584
0	0	Lånetilsagn	1 232 829	616 318
0	0	Sum betingede forpliktelser	2 116 758	1 379 807

NOTE 37 Kontanter og kontantekvivalenter og øvrige utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner og sentralbanker

KLP Bankholding AS			KLP Bankholding konsern	
31.12.2018	31.12.2019	TUSEN KRONER	31.12.2019	31.12.2018
0	0	Fordring på sentralbanker	68 798	60 238
4 467	4 416	Bankinnskudd drift	1 472 465	1 398 242
0	0	Kontantbeholdning	0	0
4 467	4 416	Sum kontanter og kontantekvivalenter (likviditetsbeholdning)	1 541 262	1 458 480
0	0	Bankinnskudd til bruk for kjøp og salg i verdipapirvirksomheten	29 744	45 645
4 467	4 416	Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner og sentralbanker	1 571 007	1 504 125

Til generalforsamlingen i KLP Bankholding AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert KLP Bankholding AS' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, egenkapitaloppstilling og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, egenkapitaloppstilling og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til KLP Bankholding AS per 31. desember 2019 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder etter regnskapsloven § 3-9.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet KLP Bankholding AS per 31. desember 2019 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

PricewaterhouseCoopers AS, Dronning Eufemias gate 71, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo
T: 02316, org. no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Uavhengig revisors beretning - KLP Bankholding AS

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder etter regnskapsloven § 3-9, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og på tilbørlig måte opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.

(2)

Uavhengig revisors beretning - KLP Bankholding AS

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Uavhengig revisors beretning - KLP Bankholding AS

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 18. mars 2020
PricewaterhouseCoopers AS

Erik Andersen
Statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

(4)

KLP BANKHOLDING AS

Dronning Eufemias gate 10

0191 Oslo

Organisasjonsnr.: 993 749 532

BESØKSADRESSE, TRONDHEIM

Beddingen 8

BESØKSADRESSE, OSLO

Dronning Eufemias gate 10

klpbanken.no

Tlf: 55 54 85 00

klpbanken@klp.no

